

NORDHUNGARIA INFORMO

**Informilo de „Király Lajos” Esperanto - Amika Rondo
Miskolc**

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc
2007. január
Januaro 2007**

Kedves olvasóink!	3
<i>Arĉgözőlés édeskömennyel</i>	3
<i>Arĉlemosó</i>	3
Karaj niaj legantoj!	4
<i>Vizaĝvaporizo per fenkolo</i>	4
<i>Vizaĝa refreŝigilaĵo</i>	4
<i>Vizaĝsublavigaĵo</i>	5
Az ó év végén, az új év elején	5
Je fino de la malnovjaro kaj je la novjarkomenco	5
Munkácsy Mihály Miskolcon!	6
A festmények:.....	6
<i>Mihály Munkácsy en Miskolc!</i>	9
La pentraĵbildoj:.....	9
Lehetetlen Ország	12
- 3. rész -.....	12
Neebla lando	16
- 3-a parto -.....	16
Parajdi só, gyógyhatása, sókabinok	20
Salo el Parajd, ĝia kuracefiko, salkabinoj	21
Idézetek	22
Citaĵoj	22
Aggteleki Nemzeti Park	23
Nacia parko de Aggtelek	24
Princz Oszkár	26
Emlékére	26
Je memoro de	26
Oszkár Princz	26
Aforizmák / Aforizmoj	27
Király (König) Lajos (1889-1961)	28
Király (König) Lajos (1889-1961)	31
Nyelvtanulás és az esperantó	34
Lingvolernado kaj Esperanto	35
A csavargó kecske	36
La vaganta kaprino	37
Viccek / Ĝercoj	38
Az alagút	38
La tunelo	38
Szembetegség	38
Okulmalsano	39
Zámenhof születésnapja - emléktábla avatás	39
Naskiĝtago de Zamenhof – inaŭguro de memortabulo	40
Évforduló	41
Datreveno	41
Zsoltár férfihangra	42
Psalmo por vira voĉo	43

Kedves olvasóink!

Korábbi újságunkban a szépülni vágyókhoz és a szépségüket megtartani vágyókhoz szólva adtunk szépségápolási tanácsot.

Most ezt a tanácsadást folytatva szólunk egy gyógy-, illetve fűszernövényünkről, az édesköményről.

Az **édeskömény (latinul: Foeniculum vulgare)** az ernyősvirágzatúak rendjébe tartozik. A Földközi-tenger mellékéről származik, illatos, évelő, Magyarországon is termesztett növény. Hazánk melegebb vidékein termesztik, a mélyrétegű, tápdús, nem száraz vályog-talajt igényli. 1-2 m magasra nő, a virágszirmai sárgák. A termése augusztusban kezd érni, 4-7mm hosszú, hengeres, vége felé elkeskenyedő, zöldes-barna színű, kissé csípős, édeses ízű.

Tartalmaz: illóolajat, cukrot, fehérjét többek között.

Hasznos mind külső, mind belső használatra.

Külsőleg: kozmetikai célra bőrtápláló szerként (gőzölés, pakolás, arclemosáshoz)

Belsőleg: fog-és szájpótláshoz (fogkrémek ízesítője)

torokgyulladásnál (öblögető szerként)

szélhajtó teaként: csecsemőknél

likőr - és élelmiszeripari fűszerként, (sütik kenyérbe és hintik teasüteményekre íz javítónak)

További hatásai: nyálkaoldó, emésztést serkentő, görcsoldó, vizelethajtó, tejszaporító.

Arcgőzölés édesköménnyel

Egy evőkanálnyi édesköményt forrázunk le fél liter vízzel, s a gondosan megtisztított arcbőrt a tál fölé hajolva gőzöljük addig, amíg a víz kihűl. A gőzöléshez nagyobb fürdőlepedőt vagy frotír törülközőt használjunk, hogy az értékes illóolajok ne szökhessenek el a gőzzel.

Ez a gőzölés táplálja, feszessé teszi a bőrt.

Arcpakolás

A gőzölés után készítsünk arcpakolást: apróra tört vagy őrölt makkáskanálnyi édesköményhez keverjük egy tyúktojás-sárgáját. Száraz bőrhöz étolajat, tejszínt tegyünk (1-1 evőkanálnyit), zsíros bőrhöz citromlevet. Keverhetünk bele mézet, reszelt és kinyomkodott sárgarépa pár csepp levét, összenyomkodott banánt, uborka levét...stb. A krémnek mézsűrűségűnek kell lennie. Ha a mi keverékünk híg lenne, keverjük hozzá baba hintőport, vagy búzalisztet. Feküdjünk le. Kényelmesen helyezkedjünk el. Lazítsunk, hogy arcbőrünk kisimuljon. A maszk 20-30 perc alatt megszárad. Mossuk le langyos tejjel, vagy kamillás vattával. Az arcbőr lemosását alulról felfelé haladó mozdulatokkal végezzük.

Arclemosó

Hasznos, ha hetente legalább egyszer alkalmazunk édeskömény forrázattal arclemosást. (Forrázat: 4 tetézett evőkanálnyi édesköményt fél liter forrásban levő vízzel leöntünk, az edényt befedjük és a tűzről levesszük. A forrázatot félórai állás után leszűrjük, de csak langyos állapotban használjuk fel.) Az elkészített forrázattal a vattát jól itassuk át és a megtisztított arc bőrt mosogassuk vele. Ezáltal a bőrben a vízvesztéséget pótoljuk. Nem kell letörölni, hagyjuk a bőrt megszáradni.

Pásztor Lászlóné

Karaj niaj legantoj!

En nia pli frua gazeto ni parolis kaj donis konsilojn al tiuj, kiuj volas plibeliĝi, aŭ gardi sian belecon. Nun ni daŭrigas ĉi tiun konsildonon parolante pri unu kurac'- kaj spicplanto, do pri la fenkolo.

La fenkolo (latine Foeniculum vulgare) apartenas al la kasto de la ombrelaj infloreskoj.

Ĝi devenas el apudeco de la Mediteraneo, odora, plurjara (2-3), ankaŭ en Hungario produktita kreskaĵo. En nia patrujo oni kultivas ĝin en pli varmaj regionoj. Ĝi bezonas profundtavolan nutraĵabundan, ne sekan humusan argilteron. Ĝia alteco atingas 1-2 metrojn, la florpetaloj estas flavaj, la semfruktoj (po semingoj du semoj formiĝinte el du produktajfolietoj) komencas maturiĝi dum aŭgusto: ili estas 4-7 milimetroj longaj, cilindraj, al siaj finaĵoj plimalvastiĝantaj, verd-brunkoloraj, iome pikaj, dolĉetaj.

Inter aliaj ĝi enhavas ankaŭ volatiloleon, sukeron, albuminon.

Ĝi utilas: por utiligoj kaj ekstera, kaj interna. Oni aplikas ĝin kiel eksteraĵo: al kosmetikaj celoj: por haŭtnutraĵo (por vaporado, bandaĝo por vizaĝo, kaj vizaĝolavado).

Por interno: al dento- kaj buŝflegado (kiel kondimento de dentokremoj)

je gorĝoinflamo (kiel gargarenzaĵo)

kiel karminativa-teo por suĉinfanoj

kiel spicaĵo por likvoro kaj nutraĵindustriaĵoj (oni bakas ĝin en panon, ŝutas ĝin sur teokukojn por plibonigi la guston.)

Ĝiaj pliaj efikoj estas: la mukosolvado, aktivigado de la digestado, senpasmigo, duorezigo, laktoplimumtigo.

Vizaĝvaporizo per fenkolo

Unu manĝokuleran fenkolon ni infuzu kun duonlitro da bolanta akvo, kaj al la ujo ni kliniĝu kun nia zorge purigita vizaĝo kaj restu tiel, ĝis la akvo malvarmiĝas. Al la vaporigado ni uzu grandan bantukon aŭ frototukon (por la kapokovro) tial, ke la valoraj volatilojoj ne povu forflugi kun la vaporo. Ĉi tiu vaporizo igas la homan haŭton streĉita, ĉar nutras ĝin.

Vizaĝa refreŝigilaĵo

Post la vizaĝvaporizo ni surmetu refreŝigilaĵon el: muelitaj fenkoloj ni prenu 1 nigrakafokuleretan kvanton kaj kunmiksi kun flavaĵo de 1 kokinovo. Se la haŭto seka estas, al ĉi-tiu miksaĵo aldonu 1 manĝokuleran kuiroleon (aŭ olivoleon), 1 kuleran kvanton da dolĉa laktosupraĵo – eble laktokremon. Se la haŭto grasa estas, al la bazmiksaĵo ni aldonu 1 kuleron da citronosuko. Plie ni povos aldoni: mielon, kelkajn gutojn da raspita kaj elpremita karoto, dispremitaditan bananon, kukumsukon, ktp.

La miksaĵo devas esti mieldenseca. Se nia miksaĵo estas tro akveca, ni enmiksi iom da bebo-talkopudro aŭ tritikfaruno. La miksaĵon ni pentru sur nian vizaĝhaŭton. Ni kuŝiĝu komforte. Malstreĉiĝu, ke nia haŭto glatiĝu. La masko sekiĝas dum 20-30 minutoj. Per varmeta lakto, aŭ kamomiltea-vato ni forlavu ĝin. La lavpurigadon de vizaĝo ni finu kun movoj de malsupo al supro.

Vizaĝsublavigaĵo

Estas utile, se ni aplikos -almenaŭ unufoje ĉiusemajne – la vizaĝsublavigadon kun la fenkol-infuzo.

(Infuzaĵo: fenkolon per 4 superigaj manĝokuleroj ni surverŝu per duonlitro da bolanta akvo. La ujon poste tuj ni kovru kaj forigu de la fajro. La infuzaĵon ni filtru post duonhora atendtempo kaj apliku ĝin nur en ĝia varmeta stato.)

Per la pretigita infuzaĵo ni bone impregnu la vatopecon kaj ni lavadu per ĝi la purigitan vizaĝhaŭton. Pere de tio ni povas ripari la akvoperdon de la haŭto. Ĝin ni ne devas forviŝi, lasu sekiĝi sur la haŭto.

Adrienne, s-rino Pásztor

Az ó év végén, az új év elején

sokan elgondolkodnak mi mindent cselekedtek az elmúlt évben és mi az, amit nem tettek meg, de szeretnék pótolni a mulasztást. Mi is így tettünk.

Amit elmulasztottunk, most a 2007. évben igyekszünk pótolni.

Először szólunk a híres 19. századi magyar festőművész Munkácsy Mihály festményeinek kiállításáról Miskolcon.

Másodszor szólunk az Eszperantó – Baráti Körünk névadójának /König/Király Lajosnak az életútjáról és ismertetünk majd néhány magyarul megjelent, az eszperantó nyelv érdekében írt újság cikkét eszperantóra fordítva is.

Harmadikként Babits Mihály magyar költőről írunk, eszperantó nyelven is bemutatva egyik szép versét.

Negyedikként említjük Ada Sikorska nevét, aki 1996-ban távozott el örökre tőlünk eszperantistáktól, de akit egyénisége és érdekes életútja miatt nem csak a torinóiak, hanem mi mindnyájan a világ eszperantistái a szívünkbe zártunk. Magyar fordítás nélkül - a saját naplóját fogjuk közzétenni férje Giancarlo Fighiera engedélyével, majd férje visszaemlékezését a feleségére.

Pásztor Lászlóné

Je fino de la malnovjaro kaj je la novjarkomenco

gemultuloj pripensas kiujn ili faris dum la forpasinta jaro kaj ĉu forrestis io nefarita, kion ili volas fari poste. Do, ankaŭ ni agis same.

Kion ni preterlasis, nun, en la 2007-a jaro ni klopodos postfari.

Unue: ni rakontos pri la pentraĵekspozicio de la fama hungara 19. jarcenta pentristo *Mihály Munkácsy*.

Due: ni parolos pri la aŭtobiografio de la nomdoninto de nia Esperanto-Amika Rondo *Lajos Király* kaj ni konigos liajn kelkajn hungarlingvajn, interese de lingvo Esperanto skribitajn gazetartikolojn ankaŭ esperantlingve.

Trie: ni parolos pri la hungara poeto *Mihály Babits*, kaj ankaŭ esperantlingve ni prezentos unu el liaj belaj poemoj.

Kiel kvaran temon ni mencias nomon de : *Ada Sikorska*, kiu forpasis de ni geesperantistoj eterne en 1996, sed kiun pro sia individueco kaj interesa vivojo ne nur la Torinoanoj, sed ni

ĉiuj la esperantistaro monda fermis en nian koron. Ni diskonigos sian taglibron - sen hungara traduko - laŭ permeso de ŝia edzo Giancarlo Fighiera, poste lian rememoron al lia edzino.

Adrienne, s-rino Pásztor

Munkácsy Mihály Miskolcon!

Munkácsy Mihály (1844-1900)

A magyar festőművészet egyik legnagyobb mestere, a kritikai realizmus legnagyobb magyar alakja a festészetben. Munkácson született. Korán árvaságra jutott. Nagybátyjánál asztalos inasként dolgozott. Rajztehetsége felfedezése után előbb Bécsbe, majd Münchenbe, később Düsseldorfba került festészetet tanulni. Düsseldorfban festette meg első jelentős művét 1868-ban, az Ásító Inas-t. Kora művészeinek hatására festette a Siralomház-at 1870-ben, melyért aranyérem kitüntetést kapott.

1871-ben a Tépéscsinálók-at, majd az Éjjeli csavargók-at 1873-ban, ugyanakkor a Búcsúzó-kat, a Köpülő asszony-t és a Zálogház-at, stb. 1874-ben feleségül vette de Marches báró özvegyét, akinek hatására eltávolodott a régi témáitól és az anyagi sikerek hajszolása felé fordult.

E korszakának emlékei: a Milton /1878 /, Krisztus Pilátus előtt /1881/, a Golgota /1883/. Az 1880-as években festette csodálatos szépségű tájképeit: Colpachi park /1886/, Kukoricás /1887/. Kiemelkedő alkotásai az arcképek: Liszt /1886/, Hainald /1887/. Utolsó művei közé tartoznak a Honfoglalás /1895/, Ecce Homo /1895/, Sztrájk /1895/.

1900-ban halt meg. A budapesti Fiumei úti sírkertben van eltemetve a 33/34. szigeten a 34. parcella közelében, ahol Baghy Gyula sírja található. Szülei a miskolci Mindszenti római katolikus temetőben nyugszanak.

Munkácsy Mihály művészete főleg az alföldi festők realista festészetére hatott, pl: Ripl Rónai többször járt a műtermében és igazi szoros baráti művész kapcsolat fűzte Pál Lászlóhoz. Művei nagy részét a *Magyar Nemzeti Galéria* őrzi Budapesten. Az *Ecce Homo* (Íme az Ember) c. festménye a *debreceni Déry Múzeumban* van.

A most látott festmények a miskolci *Herman Ottó Múzeumban* voltak bemutatva / 2006. X. 14-2006. XII. 30 / a Munkácsy képek tulajdonosa Pákh Imre vándorkiállításán. Munkácsy Mihály utoljára 1891. X. 22- én járt Miskolcon. A kiállítás festményeit **Munkácsy Mihály** miskolci látogatásának 115. évfordulója alkalmából mutatták be.

A festmények:

Munkácsy Mihály önarcképe /1870/ kréta rajz

Pálma házban /1881/

A hímző lány /1888/

Cholpachi-park

Pásztor Lászlóné

Mihály Munkácsy en Miskolc!

**Mihály Munkácsy (Mihailo Munkaĉi)
(1844-1900)**

Li estas unu el la plej grandaj majstroj de la hungara pentroarto, la plej elstara figuro de la kritika realismo en la pentroarto.

Li naskiĝis en Munkács (Mukaĉevo) en la nuna Ukraino. Li frue orfiĝis, ĉe lia patrino onklo li iĝis meblisto-metilernanto. Post la malkovro de lia desegnokapablo unue en Vienon, poste en Munchenon, fine Düsseldorfon li iris por lerni pentroarton. En Düsseldorf li pentris sian unuan gravan verkon, la „Oscedan metilernanton” en 1868. je influo de liaj samepokaj artistoj li verkis „La ĉelo de mortkondamnitaj”-n en 1870, pro kio li ricevis ormedalon. Li pentris dum 1871 „La carpiofarantoj”-n poste la „Noktaj vagabondoj”-n dum 1873. Kaj samtempe la „Adiaŭantoj”-n, la „Buteriga Virino”-n kaj la „Lombardejo”-n... ktp.

En 1874 li edzinigis la vidvinon de barono Marches, pro kies efiko li foriĝis de la malnovaj temoj kaj sinturnis al la serĉo de financaj sukcesoj. Memoraĵoj de tiu epoko estas: „Milton” /1878/, „Kristo antaŭ Pilato” /1881/, la „Golgoto” /1883/. Dum la 1880-aj jaroj li pentris siajn admirinde belajn pejzaĝbildojn: „Parko de Colpach” /1886/, „Maizejo” /1887/. Liaj elstaraj verkoj estas la portretoj pri: „Ferenc Liszt” (Ferenc List) (1886), „Hainald” (1887).

Al liaj lastaj verkoj apartenas: la „Patrujkonkero”/1893/, „Ecce Homo” (Jen la Homo)(1895) „Striko” (1895). Li mortis en 1900 kaj estas entombigita en la 33/34-a insulo 34-a parcelo de la budapeŝta tombĝardeno de strato Fiumei, en proksimeco de la tombo /34/1/ de *Julio Baghy*. Liaj gepatroj ripozas en la „Mindszenti” romkatolika tombejo de Miskolc.

La arto de Mihailo Munkácsy influis ĉefe la arton de la t.n. „Ebenajaj pentroartistoj”. Ekzemple: Ripl Rónay plurfoje vizitis lian atelieron, krome veregan artan amikan kontakton li havis kun László Paál. La plej grandan parton de liaj verkoj gardas la *Hungara Nacia Galerio* en Budapeŝto, sed la „Ecce Homo” (Jen la Homo) apartenas al la „*Muzeo Déry*” en Debrecen.

La nun vidintaj pentraĵoj estis prezentitaj en la *miŝkolca Muzeo „Herman Ottó” estinta Migra ekspozicio* /14. 10. 2006-30. 12. 2006./ de la Munkácsy-pentraĵposedanto Imre Pákh. Mihály Munkácsy vizitis urbon Miŝkolc lastfoje la 22-an de oktobro 1891.

La pentraĵojn de la ekspozicio oni prezentis okaze la 115. jara datreveno de la miŝkolca vizito de Mihailo Munkácsy.

La pentraĵbildoj:

Memportreto de Munkácsy – 1870- kreta desegnaĵo

En palmejo - 1881 -

Brodanta fraŭlino - 1888 -

Parko en Cholpach

Adrienne, s-rino Pásztor

Magyarság történelme

Kérem, fogadják szeretettel Dr. Dudich Endre professzor úr Lehetetlen ország c. előadásának folytatását a magyarság történelméről:

Dr. Dudich Endre

Lehetetlen Ország

- 3. rész -

Egy holt nyelvvel egy erőszakkal élő nyelv ellen. Ellenállás, reformok, forradalom

A XVIII. század elején a “hálátlan” magyarok felkeltek az osztrák uralom ellen, amelyet a Habsburg Császár és Király személyeített meg. A felkelés élén **II. Rákóczi Ferenc**, Erdély fejedelme állt. Ime, egy újabb magyar furcsaság: az Igen katolikus Király seregei ellen vonuló csapatok fölött lobogó zászlókon ez a jelmondat állt latin nyelven:

Maria adiuvante cum Deo pro patria et libertate

vagyis:

“Mária segítségével, Istennel a hazáért és a szabadságért.”

A felkelést a császári seregek végül leverték. Vezére az ösellenségnek számító Törökországba menekült, és ott halt meg száműzetésben. (Újabb furcsaság, amely egyébként másfél évszázaddal később megismétlődött.)

Mária Terézia (Magyarország királya, nem pedig királynője!) hosszú uralma (1740-1780) végre-valahára a viszonylagos béke időszaka volt. Az ország kissé fellélegezhetett, magához térhetett. A *Ratio Educationis* lerakta a modern iskolarendszer alapjait. Még a francia enciklopédisták és a szabadkőművesek eszméi is beszivárogtak az országba. **II. József** császár, **Mária Terézia** fia és közvetlen utóda, maga is szabadkőműves volt. A magyarok a *“kalapos király”* gúnynévvel illették, mert nem volt hajlandó megkoronáztatni magát Szent István koronájával, hogy ne kelljen tiszteletben tartania a nagy többségében rendkívül maradi, minden újításnak ellene szegülő magyar nemesség ósdi előjogait.

II. József kiűzte birodalmából a jezsuitákat, feloszlatta a monasztikus szerzetesrendeket, és elrendelte, hogy a német legyen az egész Birodalom egyetlen hivatalos nyelve. Azonban rendkívül makacs ellenállásba ütközött, amelyet képtelen volt megtörni. Csalódottan halt meg, miután vissza-vonta csaknem valamennyi reform-intézkedését.

Így történhetett meg, hogy a középkorból örökölt latin hivatalos nyelv maradt Magyarországon egészen 1844-ig, amikor a magyar nyelv váltotta fel. (Horvátországban még három évvel tovább 1847-ig marad hivatalos nyelv a latin.)

I. Ferenc király elhatározza, hogy elejét veszi egy esetleges *“francia stílusú”* forradalomnak. 1795-ben sommásan kivégeztette a Magyar Jakobinusok Klubjának öt vezetőjét a budai Vérmezőn.

A történelem menetét azonban a császári önkény sem volt képes feltartóztatni. A XIX. század eleje Magyarországon a reformok kora volt. A gazdasági és kulturális haladás, beleértve a magyar nyelv megújítását is, hogy megfeleljen a modern élet követelményeinek, egyre gyorsult. Ösztönzője és vezéralakja egy nagyvilági életet élő huszártiszt, a Nyugateurópát bejárta **Széchenyi István** gróf volt, aki többek között megalapította a Magyar Tudományos Akadémiát is. Méltán kapta a *“legnagyobb magyar”* jelzőt.

1848. március 15-én, a fiatal értelmiségiek (köztük a költő **Petőfi Sándor**) híres *“békés forradalmának”* napján úgy tűnt, hogy Magyarország teljes függetlensége és tartós virágzása karnyújtásnyi közelségbe került.

Ez azonban veszedelmes illúzió volt. Sőt még annál is rosszabb: végzetes tévedés, amelyért drágán kellett megfizetni. Mégis szilárdan hittek benne, minden politikai logika ellenére, mert hinni *akartak* benne.

Húsz elvesztett év. Az első varsói szerződés és az orosz katonai beavatkozás

A **Batthyány Lajos** gróf vezette független Magyar Nemzeti Kormány lázas tevékenysége pozitív volt. Azonban képtelennek bizonyult elnyerni a nemzetiségek tömegeinek támogatását. A szabad népek *Dunai konföderációjának* csábító eszméje, amelyet **Teleki László** gróf külügyminiszter vetett fel, s amelyet később – de már túl későn, olaszországi emigrációjában – **Kossuth Lajos** felújított, mind a mai napig csupán szép álmok maradt.

A császár és a cár viszont levonta a tanulságot az 1789-es francia forradalomból és az azt követő napóleoni háborúkból. A *Szent Szövetség* érvényben volt, mégis megfejték azt egy további, kétoldalú, kölcsönös katonai segítségnyújtási szerződéssel. Ezt Varsóban írta alá az

akkor még csak trónörökös **Ferenc József** és **II. Miklós** cár, 1848. május 21-én. (**Ferenc József** ezen év decemberében követte **V. Ferdinándot** a császári trónon.)

A már 1848 szeptemberében megkezdődött *Szabadságharc* elhúzódott. 1849 áprilisában a Debrecenben, **Kossuth Lajos** elnökletével összeült Magyar Nemzetgyűlés végzetes határozatot hozott: trónfosztottnak nyilvánította a Habsburg-házat. A császár nyomban kérte az orosz beavatkozást. A cár megtartotta ígéretét, és egy hatalmas orosz hadsereg nyomult be Magyarországra. A segesvári (Șighișoara-i) csata után a helyzet tarthatatlanná vált. A magyar honvédsereg főparancsnoka, **Görgey Artúr** tábornok, letette a fegyvert **Paskievics** orosz tábornagy “*Jereván hőse*” és “*Varsó hóhéra*” előtt.

A diadalmas és győzelemittas osztrákok október 6-án Aradon kivégeztették a “lázdó” magyar hadsereg 13 tábornokát. **Batthyány Lajos** miniszterelnököt pedig Pesten agyonlőtték.

Kossuth Lajos, a forradalom vitathatatlan vezére és Magyarország kormányzója, elhagyta az országot és Törökországba ment, legközvetlenebb hívei kíséretében. Magával vitte a *Szent Koronát* is Orsováig; ott elásta.) Később propaganda-körutakat tett Nyugateurópában, sőt az Amerikai Egyesült Államokban is, érvelve a magyar függetlenség ügye mellett; mint szónok rendkívül sikeresen, de mint politikus teljesen eredménytelenül.

Ez ugyanis *valójában senkit sem érdekelt Nyugaton*. Nagy lecke volt ez, amelyet minden magyarnak egyszer és mindenkorra meg kell tanulnia.

Magyarországon ezt az x-edik nemzeti katasztrófát először kemény osztrák katonai diktatúra követte (**Haynau**), majd egy már nem-katonai elnyomó rendszer (**Bach**), amelyben a mindenható titkos-rendőrségé volt a főszerep. Sokan szenvedtek várfogságot, még többen emigráltak.

A magyarok passzív ellenállása egészen 1867-ig tartott. Akkor, az osztrák seregeknek a poroszoktól Koeniggraetz-nél elszenvedett veresége után sor került a történelmi jelentősége kiegyezésre a császári-királyi udvar és a magyar nemzet között. Ezt egy tehetséges és megfontolt ügyvéd, **Deák Ferenc**, a “*haza bölcse*” készítette elő ügyes diplomáciával. Így született meg, meglehetősen meg-késve, a dualista (kettős) Osztrák-Magyar Monarchia.

Újraindulhatott a reformkorban megkezdett, majd megtorpant iparosítás és modernizálás folyamata. Azonban az 1847-1867 közötti évek visszavonhatatlanul elvesztek, akárcsak a politikai emigránsok nagyrésze is. Gróf **Széchenyi István** kétségbeesésében öngyilkos lett (még 1860-ban).

A (csak) dualista Monarchia tündöklése és nyomora

Ez a monarchia viszonylagos nagyhatalom volt Középeurópában. Legnagyobb, veleszületett gondja az volt, hogy lakosságának jelentős részét *szláv népek* (csehek, szlovákok, ukránok, szlovének, horvátok, szerbek stb.), valamint románok alkották. Nyilvánvalóan indokolt és ésszerű lett volna szövetségi, legalább *trialista* állammá alakítani. Ezt elsősorban a csehek, másodsorban a horvátok szorgalmazták. Sajnos, a megrögzött magyar nacionalisták

csökönnyösen szembeszegültek ezzel. Így ketyegni kezdett az etnikai konfliktusok végzetes időzített bombája.

A nemzetiségek közötti kapcsolatok tovább romlottak Magyarország millenniumának (1896) nagy pompával történt megünneplése után. Ez ugyanis sértette a többi nemzetiség érzékenységét. További bomlasztó tényező volt még a Moszkva támogatását élvező *pánszláv mozgalom* is. Ennek az volt a célja, hogy valamennyi szláv népet egyetlen birodalomban egyesítse.

Háború és béke – kétszer is elveszítve

Az első világháború 1918-ban az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásával végződött. A gróf **Károlyi Mihály** által kikiáltott (polgári) Magyar Népköztársaság (!) mindössze öt hónapig tudott fennmaradni. 1919 márciusában **Kún Béla** kommunista tanácsköztársasága váltotta fel, amely csak 133 napot élt meg. A Magyar Királyságot helyreállították, de király nélkül: az utolsó császár-királyt, IV. Károlyt fegyveres erővel távolították el az országból. **Horthy Miklós** tengernagy lett a tengertől megfosztott Magyarország kormányzója.

A Párizs melletti **Trianon** palotában aláírt béke-“szerződés” értelmében Magyarország elvesztette területének kétharmadát, az újonnan létrehozott Csehszlovákia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság (a későbbi Jugoszlávia), a lényegesen kiterjesztett Románia, sőt részben az újdonsült Osztrák Köztársaság javára. Eredeti 325000 négyzetkilométeres felségterületéből mindössze 94000 maradt meg. Magyarország elvesztette lakosságának nagyrészét is, a tengerhez való kijáratát, és gyakorlatilag minden (addig ismert) ásványi nyersanyagát. A magyarok jelentős része el lett vágva hazájától, és nemzeti kisebbséggé vált a felsorolt utódállamokban.

A flusztráció, az elkeseredés nem ismert határokat, és nem akarta elismerni az új határokat. Nem lehet tehát megütközni azon, hogy a maradék (“csonka”)-Magyarországon erős irredentista mozgalom fejlődött ki. (*Tria non* = Nem, nem, soha!). Ezt ügyesen ki is használta **Mussolini** olasz *fasiszmusa* és **Hitler** német nemzeti-szocializmusa, a *nácizmus*. Magyarország az ő oldalukon lépett be a második világháborúba, a földrajztudós gróf **Teleki Pál** miniszterelnök határozott ellenszegülése dacára, aki (hiábavalónak bizonyult) ellenállását öngyilkossággal pecsételte meg. A tengelyhatalmakkal való szövetség újabb nemzeti katasztrófába sodorta az országot.

A hadsereg szinte teljesen megsemmisült, a főváros romokban hevert. A német megszállókat elűzték, de az orosz felszabadítók a helyükbe léptek, meghatározatlan időre. Az új Magyar Demokratikus Köztársaságnak mindent nulláról kellett kezdenie. Az 1947. évi párizsi szerződés visszaállította a trianoni határokat. A (részben kényszer-) kivándorlás jelentős mértékű volt. Ez még hozzáadódott a háború és a náci koncentrációs táborok (nem csak zsidó) áldozatainak már amúgyis iszonyatos számához.

Historio de la hungararo

Mi petas vin, bonvolu bonkore akcepti la daŭrigon de la **Neebla Lando** titola prelego de D-ro Endre Dudich pri la historio de la hungararo:

D-ro Endre Dudich

Neebla lando

- 3-a parto -

Kun lingvo morta kontraŭ lingvo tro forta. Rezisto, reviviĝo, revolucio.

Komence de la 18-a jarcento la „maldankemaj” Hungaroj ribelis kontraŭ la aŭstria regado, personigita de la habsburga imperiestro kaj reĝo. La ĉefo de la ribelo estis **Ferenc (Francisko) II Rákóczi**, princo de Transilvanio, edukita en Vieno. Jen unu hungara paradokso pli: sur la flagoj flirtantaj super la taĉmentoj marŝantaj kontraŭ tre katolika reĝo, estis videbla meze la Virgulino Maria, kaj malsupre latina surskribo

Maria adjuvante cum Deo pro patria et libertate
„Sub la patronaĵo de Maria, kun Dio por la patrujo kaj la libereco”.

La ribelo malvenkis. **Rákóczi** rifuĝis Turkion, kaj mortis tie en ekzilo. (Ankoraŭ alia paradokso, kiu cetere estis ripetigonta unu kaj duonon da jarcento pli pŝoste.)

La longa regado (1740 – 1780) de **Maria Teresa** (reĝo, kaj ne reĝino de Hungario!) estis finfine periodo relative paca. La lando povis iomete resaniĝi. La leĝo **Ratio Educationis**

metis la fundamentojn de la moderna sistemo de edukado. Eĉ la ideoj de la francaj enciklopedistoj kaj de la framasonoj enfiltriĝis.

Imperiestro **Jozefo II**, filo kaj senpera posteulo de **Maria Teresa**, -- li mem framasono, -- ricevis de la hungaroj la moknomon ĉapel-portanta reĝo. Nome li rifuzis esti kronita per la krono de Sankta Stefano, por ke li ne estu devigita respekti la elmodiĝintajn privilegiojn de la hungara nobelularo, kies plimulto estis tre konservativa, kontraŭ ĉiuj reformoj.

Jozefo II forpelis la jezuitojn el la lando, dissolvis la monaĥajn ordenojn, kaj deklaris la germanan lingvon la sola oficiala lingvo de la imperio. Sed li renkontis obstinan reziston, kiun li ne kapablis fleksi. Li mortis elreviĝinte, nuliginte preskaŭ ĉiujn siajn reformojn.

Tiel okazis, ke la latina lingvo, heredita de la Mezepoko, restis la oficiala lingvo en Hungario ĝis la jaro 1844 (kaj en Kroatio eĉ ĝis 1847 !). En 1844, ĝi iĝis anstataŭigita per la hungara.

Reĝo **Francisko I** decidis preventi eventualan revolucion similan al la franca: li ordonis ekzekuti la kvin gvidantojn de la Klubo de hungaraj jakobenoj en 1795.

Tamen eĉ la imperiestra teroro ne povis haltigi la marŝon de la **historio**. La unua domo de la 19-a jarcento estis la epoko de reformoj en Hungario. La ekonomia kaj kultura progreso -- inkluzive la adapton de la hungara lingvo al la bezonoj de la moderna vivo- akceliĝis, stimilita kaj direktata ĉefe de grafo **István Széchenyi**. Li, estinte interalie la fondinto de la Hungara Akademio de Sciencoj, plene meritis la epiteton „la plej granda hungaro.”

La 15-an de marto 1848 -- la fama tago de la „paca revolucio” de junaj intelektuloj, inter ili la poeto **Sándor Petőfi**, -- ŝajnis, ke la kompleta sendependeco kaj la daŭra prosperado de Hungario estas ĉe -- mane. Sed tio estis nur danĝera iluzio. Eĉ pli malbone: fatala eraro, kiu havis altegan prezon. Tamen oni firme kredis je ĝi, kontraŭ ĉiu politika logiko, ĉar oni volis kredi.

Dudek jaroj perditaj. La unua Varsovia Pakto kaj la milita interveno de Rusio.

La febra aktivado de la Nacia registaro de Hungario, prezidata de grafo **Lajos Batthyány**, estis tre pozitiva. Sed ĝi ne sukcesis gajni la masan apogon de la ne-hungaraj etnoj de la lando. La alloga ideo de iu Danuba Konfederacio de liberaj popoloj, proponita de grafo **László Teleki**, ministro de la eksteraj aferoj, kaj reprenita poste -- tro malfrue, -- de **Lajos Kossuth**, restis nur bela revo.

Male, la Imperiestro kaj la Caro eklernis la lecionojn de la Franca Revolucio de 1789 kaj de la sekvintaj napoleonaj militoj.. La Sankta Alianco validis, se dili aldonis ankaŭ de-flankan pakton de reciproka milita helpo. Tiun subskribis, la 21-an de majo 1848, en Varsovio, la juna kronprinco **Francisko Jozefo I** (kiu iĝontis imperiestro en decembro de tiu jaro) kaj caro **Nikolao II**.

En aprilo 1849, kiam la milito por la sendependeco de Hungario, komencita en septembro 1848, daŭris jam duonjaron, la Hungara Nacia Asembleo havanta sesion en Debreceno, prezidata de **Lajos Kossuth**, adoptis la fatalan decidon detronigi la dinastion de Habsburgoj. La imperiestro tuj demandis la intervenon de Rusio. La caro plenumis sian promeson, kaj fortega rusa armeo invadis Hungarion. Post la batalo de Segesvár (Sighisoara) en Transilvanio, la milita situacio estis jam netenebla. La ĉefkomandanto de la hungara armeo,

generalo **Artur Görgey**, kapitulacis antaŭ la rusa marŝalo **Paskieviĉ**, la „heroo de Jerevano” kaj „ekzekutisto de Varsovio”. La triumfintaj kaj venk-ebriaj Aŭstrianoj ekzekutis, en la urbo Arad, la 6-an de oktobro 1849, dek-tri generalojn de la „ribela” hungara armeo. La ĉefministro **Batthyány** iĝis mortpafita en Pest.

Lajos Kossuth, la nekontestita gvidanto de la revolucio kaj Gubernatoro de Hungario, forlasis la landon, fuĝante en Turkion, akompanata de kelkaj siaj fideluloj. Li kunportis la kronon atribuitan al Sankta Stefano. Poste li faris propagando-celajn rondvojaĝojn en okcidenta Eŭropo kaj eĉ en Usono, defendante brile sed sensukcese la aferon de la sendependiĝo de Hungario. Neniu interesiĝis serioze pri tio. Jen grava leciono por la Hungaroj, lerninda unufoje por ĉiam.

Hungarion paralizis la n^a katastrofo sekvita de severa milita diktaturo aŭstria, poste de subprema reĝimo karakterizata per la decida rolo de la sekreta polico. La pasiva rezisto de la Hungaroj daŭris ĝis la jaro 1867. Tiam, post la malvenko de la aŭstria armeo fare de la Prusoj ĉe Kóniggrätz / Sadova, estis subskribata historia kompromiso inter la Imperia kortego kaj la Hungara nacio. Tion lerte preparis kaj negociis advokato **Ferenc Deák**, la „saĝulo de la patrujo”.

Tio signifis la naskiĝon (sufiĉe malfruan) de la dualisma Aŭstri-Hungara Monarkio.

La industriigo kaj modernigo povis rekomenciĝi. Sed la jaroj 1848-1867 kaj la plimulto de la politikaj elmigrintoj estis definitive perditaj. Grafo **István Széchenyi**, malesperinte, mortpafis sin en la jaro 1860.

Grandeco kaj mizero de la (nur) dualisma Monarkio

La Aŭstri-Hungara Monarkio estis relative granda potenco en Mezeŭropo. La plej grava, kunnaskiĝinta problemoj estis, ke konsiderinda parto de ĝia loĝantaro konsistis el *slavaj* popoloj: Ĉeĥoj, Poloj, Slovakoj, Ukrainoj kaj Rutenoj, Slovenoj, Kroatoj, Serboj ktp., kaj el Rumanoj. Do indintus transformi ĝin je federacia stato, almenaŭ dualisma. Tion urĝis precipe la Ĉeĥoj kaj Kroatoj. Bedaŭrinde la neflekseblaj hungaraj naciistoj obstine kontraŭis tion.

Ektiktakis la eksplodigilo de la etnaj konfliktoj.

La malboniĝon de intertenaj rilatoj pli akcelis la pompa celebrado de la miljariĝo de Hungario en 1896, kiu iritis la naciajn minoritatojn, incitatajn ankaŭ per la panslavisma movado apogita de Moskvo.

Milito kaj paco – dufoje perditaj

La unua mondmilito finiĝis per kolapso de la Aŭstri-Hungara Monarkio en 1918. La (burĝa) Hungara popolrespubliko proklamita de grafo **Mihály Károlyi** ekzistis nur kvin monatojn. Ĝin sekvis la (komunisma) Konsilia Respubliko de **Béla Kun** en marto 1919, kiu daŭris nur 133 tagojn. La Hungara Regno estis restituita, sed sen reĝo: **Karlo IV**, la lasta Imperiestro, estis forpelita per milita forto el Hungario. Regis la landon (jam senmaran) admiralo **Miklós Horthy**, kiel gubernatoro.

Per la packontrakto subskribita en la palaco **Trianon** de Versailles en 1920, Hungario perdis du trionojn de sia teritorio favore al Ĉeĥoslovakio, Jugoslavio (ambaŭ freŝe kreitaj), al la pligrandigita Rumanio, kaj eĉ al la Aŭstria Respubliko. El la 325 mil kilometroj kvadrataj

restis nur 94 mil. Hungario perdis ankaŭ grandan parton de sia loĝantaro, la eliron al Adriatiko, kaj preskaŭ ĉiujn mineralajn riĉaĵojn. Tre konsiderinda parto de la Hungaroj ektroviĝis ekster sia patrujo, iĝinte etnaj minoritatoj en la najbaraj ŝtatoj supre elnombritaj.

Tio produktis totalan frustracion. Ne estas do mirinde, ke disvolviĝis forta movado de iredentismo en la landeto restinta Hungario. La itala faŝismo de **Benito Mussolini** kaj la germana naziismo de **Adolf Hitler** lerte profitis el tio. En 1941 Hungario eniris la duan mondmiliton ĉe ilia flanko, malgraŭ la persona opozicio de la ĉefministro, grafo **Pál Teleki**. Vidante, ke sia kontraŭstaro estas senrezulta, li mortpafis sin. – La alianco kun la aksopotencoj puŝis la landon al plua katastrofo.

La armeo preskaŭ neniigita, la ĉefurbo duone detruita, la okupintaj germanoj forpelitaj, sed la liberigitaj Rusoj restantaj por nedeterminita tempo, la nova, demokratia Hungara Respubliko devis rekomenci ĉion el nulo.

La packontrakto de Parizo (1947) restituis la landlimojn difinitajn en **Trianon**. Rezultis grava perdo de loĝantaro per elmigrado (parte devigita). Tio aldoniĝis al la jam sen tio terura nombro de viktimoj de la milito mem kaj de tiuj (ne nur judoj) mortintaj en la naziaj koncentrejoj.

- daŭrigo sekvos -

Tislerics Endre

Mértékletesség

Történelmi pincesoron
iszogattuk Bogács borát,
távolban egy bükki orom,
asztal mellett három barát.

Először egy meszelyt kértünk
histórikus hangulatban.
Gazda máris fordult értünk,
bor meg eltűnt a garatban.

Emelkedett a hangulat,
jólesett a hűvös pince.
Ahol három barát mulat,
lecsúszik még egy-egy icce.

Szólt valaki: - Ha már iszunk
üssünk meg egy normál szintet,
legfeljebb ma nem ultizunk,
ezért kérünk még egy pintet!

(Bogács honlapjáról)

Modereco

Ĉe kelvice historia
monto de Bükk brile pintas,
konsumiĝas vino nia,
sed triop' nur bride drinkas.

Ni petis nur kvaronpindon,
al ni mastro tuj revenis.
Por firmigi la fidindon,
vin' tra faŭko malaperis.

Kelo bone malvarmetas.
Tri amikoj amuziĝas.
Ni la kapon al ni hejtas,
duonpindoj jam glutigaŝ.

Iu diris:- Por atingi
- ni prefere ne kartludu!
- nian normon, devas drinki!
Unu pindon ni alglutu!

Laŭ retpaĝo de la Nordhungaria urbeto
Bogács/Bogaĉ/ esperantigis: Johano Kisspál

Parajdi só, gyógyhatása, sókabinok

Füben, fában gyógyhatás van, mondja a népi bölcsesség a hazánkban. Mi annyit teszünk hozzá, hogy mindkettő a földből szívja az éltető, a gyógyító erőt. Íme, egy gyógyító erő a sok közül, a földből

Parajdi só

Parajd község Erdély (ma Románia) egyik legjelentősebb turisztikai helysége, amely a légúti panaszokat gyógyító sóbányájáról híres. Statisztikai adatok bizonyítják, hogy világszerte nő az asztmában, allergiában és hörghurutban szenvedő betegek száma.

Só-kabinok segítségével bármikor kialakítható a természetes sóbányák légtere. A só kabin méretétől függően az ott ülő személyt megfelelő mennyiségű és nagyságú só tömbök veszik körül. A parajdi a világ egyik legkiválóbb összetételű sója (96,6 % NaCl), amelynek kiváló gyógyhatása ebben rejlik. A rendkívül gazdag magas diszperzitású nátriumchlorid által száraz sós aeroszol képződik. Az aeroszolak 0,5 – 5 mikron/részecske értékűek. E finom szemcseméretnek köszönhetően a só képes a legkisebb hörgőcskéhez is eljutni. Ott fellazítja a lerakódásokat, magához vonzza a szöveti nedveket, amelyek távoznak a légutakból.

A híres parajdi sót használják ülőfürdőnek is, ahol 80 gramm só/liter koncentrációjú fürdővíz már gyógyhatásúnak tekinthető. Helyi kezelések esetén nagy hatásfokú a tömény sós lével történő borogatás: itt 36-38 Celsius fokos hőmérsékletű vízzel történik a kezelés, éppen úgy, mint az ülőfürdőnél. Száraz sós pakolást is alkalmazhatunk felmelegített só-zsákokkal. A sós víz serkenti a vérkeringést, elősegíti a méregtelenítést, fokozza a neuroendokrin mechanizmusokat, nyugtató, lazító hatású. Mindezek hozzájárulnak a gyulladások megszüntetéséhez, megelőzéséhez, valamint az ízületi és izomfájdalmak csökkentéséhez.

A 3 kg-os csomagokban kiszerezelt fürdősó maximum 38 liter vízben feloldva kiváló koncentrátumú gyógyvizet biztosít. A fürdővíz hőmérséklete 36-38 Celsius fok legyen. Helyi kezelés esetén nedves borogatásnál 1 kg sót kb. 2 liter vízben kell feloldani és ezzel a tömény oldattal borogatjuk a fájdalmas testrészt. A szakemberek a zsákos sót száraz meleg pakolásként is ajánlják 40-60 fokra felmelegítve a fájós testrésze.

Figyelmeztetés: A víz hőmérséklete 36-38 fok között legyen, a kezelés időtartama legfeljebb 30 perc. A hatásos gyógykezelés érdekében a páciens a kezelést 18-20 napon át naponta egyszer végezze. Célszerű lenne a kezelést 4 hónap múlva megismételni. Fürdés után a páciens 30 percet pihenjen. A költségek csökkentése érdekében a sós vizet még 4-5 alkalommal fel lehet használni.

A sókabin

A sót és a só-kabinokat a Goldeuroduo Kft cég forgalmazza Magyarországon. A cég külföldre is szállít. Az árakról és a szállítási lehetőségekről eszperantó és magyar nyelven Dr. Ferenczy Imre ad tájékoztatást az érdeklődőknek. Pf.143, 9002 Győr címen, valamint az ifedr@t-online.hu e-mailon.

Salo el Parajd, ĝia kuracefiko, salkabinoj

En herbo, en arbo kuracefiko estas – diras la popolsaĝeco en nia patrujo. Ni aldonas nur tiom, ke ambaŭ sučas la kuracefikan forton el la grundo.

Jen unu el inter la multaj, el la tero.

Salo el Parajd

La vilaĝo Parajd estas unu el la plej signifaj turismaj lokoj de Transilvanio (Rumanio), kiu estas fama pro sia salminejo spirvojn malsanojn kuracanta. Statistikaj indikoj pravas, ke tutmonde kreskas la nombro de la malsanuloj en astmo, alergio kaj en bronkito suferantaj.

Helpe de salkabinoj iam ajn estas realigebla la aerspaco de la naturaj salminejoj. Depende de la grandeco de la salkabino, la tie sidantan pacieron ĉirkaŭas salblokoj kun konvena kvanto kaj grandeco. La salo de Parajd estas unu el la plej bonaj konsistaj saloj (96,6 % NaCl.), kies kuracefiko en ĝi troveblas. Pere de la eksterordinare riĉa, alte dispersa salo seka salaerosolo formiĝas. La aerosoloj havas valorojn 0,5 – 5 mikronoj/ partetoj. Dank' al tiu ĉi delikata grajnetmezuro la salo kapablas atingi ankaŭ la plej malgrandajn bronketojn. Tie ĝi solvas la surmetojn, tiras al si la histajn fluidaĵojn, kiuj eliras el la spirorgano.

Krome la faman salon de Paraj oni povas uzi por sidbano, kie la sala banakvo enhavante koncentriĝon de 80 gramoj/litro jam estas kuracefika. Por la loka kuracado grandefika estas la kompreso per koncentrita salakvo : ankaŭ ĉi tie oni faras la kuracadon per akvo 36 – 38 gradojn alta laŭ Celsius, same kiel ĉe la sidbano. Oni povas apliki ankaŭ sekan salan bandaĝon per varmigataj salsaketoj. La sala akvo instigas la sangocirkuladon, akcelas la sentoksigadon, plialtigas la neŭroendokrinalajn mekanismojn kaj tio estas ankaŭ trankviliga. Ĉiuj ĉi kontribuas al la forigo kaj prevento de la inflamo, kaj al la mildigo de la artikaj, muskolaj doloroj.

La bansalo en vendopako 3 kilogramojn mezura estas taŭga por fari 38 litrojn da elstara kuracakvo. La temperaturo de la banakvo devas esti 36 – 38 gradojn alta laŭ Celsius. Kaze de loka aplikado ĉe malseka kompreso 1 kilogramon da salo oni solvu en akvo de 2 litroj kaj per tiu ĉi koncentrita fluidaĵo kompresadu la doloran parton de la korpo. La fakuloj rekomendas ankaŭ sekan salon en saketo metitan varmigate ĝin je 40 – 60 gradoj por la dolora korp parto.

Atentigo: La temperaturo de la akvo estu inter 36 – 38 gradoj, la tempodaŭro maksimume 30 minutojn longa. Por la efika kuracado la paciento ripetu la kuracadon dum 18 – 20 tagoj. Estus inde post kvar monatoj ripeti la kuracadon. Post banado la paciento ripozu 30 minutojn.

Por ŝpari kostojn la salakvo estas 4 – 5 foje reuzebla.

La salkabino

La salon kaj salkabinojn enkomercigas la firmao Goldeuroduo en Hungario. La firmao eksportas ankaŭ al eksterlando. Pri la prezoj kaj transportaj eblecoj oni povas demandi la peranton en Esperanto: D-ro Imre Ferenczy, P.O.Box 143, HU-9002 Győr, Hungario, aŭ rete: iferdr@t-online.hu

Idézetek

2006. szeptember 26-án az OIK (Bp) eszperantó kiállításán néhány értékes igazmondással találkoztunk Böde Józsefné könyvtáros gyűjteményéből. Ezt követően folyamatosan majd közlésezünk ezekből néhányat.

A nyelv egy olyan városhoz hasonlatos, amelynek építéséhez minden ember hozzátesz egy téglát.

Emerson

A nyelv mutat meg a legtöbbet az emberből, - beszélj, hadd lássam, ki vagy!

Ben Jonson

Aki nem ismer egyetlen idegen nyelvet sem, annak a sajátjáról sincs fogalma.

Goethe

A tudományos felfogás szerint nincs semmiféle rangkülönbség a nyelvek között. Minden nyelv a természet, az emberi lélek csodálatos műve.

Kosztolányi Dezső – magyar költő

Citaĵoj

La 26-an de septembro 2006, dum la Esperanto-ekspozicio en la Landa Fremdlingva Biblioteko (en Budapeŝto) ni renkontis kelkajn valorajn saĝdirojn el la kolekto de la bibliotekistino s-rino Ilona Böde. Ekde nun daŭre ni publikos kelkajn el ili.

La lingvo similas al tia urbo, al kies konstruo ĉiuj homoj aldonas unu brikon.

Emerson

La lingvo karakterizas la plej bone la homon, - parolu, ke mi povu diri, kia vi estas!

Ben Johnson

Kiu konas nek unu fremdan lingvon, tiu konas nek sian propran lingvon.

Goethe

Laŭ la scienca opinio estas nenia rangodiferenco inter la lingvoj. Ĉiu lingvo estas mirinda kreaĵo de la naturo kaj la homa animo.

Dezső Kosztolányi (Deĵoe Kostolanji) hungara poeto
La citaĵojn esperantigis: László Pásztor

MAGYARORSZÁGI KIRÁNDULÁSOK

Aggteleki Nemzeti Park

Az egykori Gömör-Tornai-karszt területén több mint ezer kisebb-nagyobb barlang található. Ezek 1995-ben felkerültek a világ Természeti és Kulturális Örökségének listájára. Legismertebb és legkedveltebb közülük a Baradla, hazánk legnagyobb és legdiszesebb cseppkőbarlangja. Aggtelek melletti természetes bejárata ősidők óta ismert. A barlang aggteleki, illetve a Vörös-tói bejáratától kiindulva hat különböző hosszúságú és nehézségű túratípus közül választhatnak a látogatók. A barlang megújult Vörös-tói szakaszát és a bejáratnál épült új látogató központot 2005. nyarán vehették birtokukba az érdeklődők.

A karsztvidéken több kivételes szépségű és nem kevésbé jelentős idegenforgalmi barlang található. A Baradla szomszédságában fekvő, gyógyhatásáról nevezetessé vált Béke barlangot vörös és fehér cseppkőzászlók, drapériák, valamint lépcsőzetes medencesort alkotó hófehér mésztufagáták teszik jellegzetessé. Jósvafő külterületén, a Tohonya völgy végében bújik meg a hidrologiai jelentőségéről ismertté vált Vass Imre barlang. Főként függő cseppkővek és szalma-cseppkővek jellemzik, de nagy felületeit borítja cseppkőkéreg és lefolyás, bőven találunk görbe cseppkőveket (heliktiteket) is. A Bódva-völgyből kimagasló Esztramos hegy oldalában található a káprázatos színvilágú Rákóczi barlang, mely képződményeinek páratlan gazdagságával nyugtázza el a látogatót. Tavainak csillogó vizeit nem mindennapi látványt nyújt.

Az Aggteleki-karszt növény és állatvilága szintén egyedülállóan gazdag. A varázslatos táj minden évszakban tartogat meglepetéseket a túrázóknak. Felszíni természeti ill. kulturtörténeti értékeinek bemutatására ökotúrákat, valamint Aggtelek és Jósvafő községek természeti és építészeti értékeit bemutató falusétákat szerveznek.

2005. tavaszán nyílt meg Jósvafőn a Kúria Oktató Központ, mely egész éven át változatos programokkal várja az óvodás és különböző életkorú iskolás csoportokat, illetve családokat. 2006-ban sem maradhattak el természetesen az „Aggtelek – Jósvafő Hagyományőrző és Művészeti Napok” egyre nagyobb népszerűségnek örvendő programjai. A népi hagyományokat felelevenítő farsangi, húsvéti, szüreti rendezvények, a komoly,- ill. könnyűzenei koncertek a Baradla-barlang hangversenytermében egyre több látogatót vonzanak a térségbe. 2006-ban került megrendezésre a Gömör-Tornai Fesztivál, amely az Aggtelek-Jósvafői falunapokat is magába foglalta. Az határontuli helyszínekkel is ki lett bővítve.

Információkat lehet kérni a 2007. évi programokról az alábbi címen:
Tourinform – Aggtelek 3759. Baradla-oldal 1.

E – mail: aggtelek@tourinform.hu weblap: www.anp.hu

Aggteleki barlang kép a www.anp.hu-ról

HUNGARLANDAJ EKSKURSOJ

Nacia parko de Aggtelek

Sur la teritorio de la iama Gömör-Torna Departamenta karsto estas troveblaj pli ol mil pli malgrandaj – pli grandaj grotoj, kiujn oni enmetis sur la liston de la Naturaj kaj Kulturaj Heredaĵoj de la Mondo. El inter ili la plej konata kaj ŝatata estas la groto Baradla, la plej granda, ornama stalagtita groto en nia patrujo. Ties Aggtelek – apuda originala enirejo estas konata jam ekde praaj tempoj. Ekirante ĉe la du enirejoj (de la Aggtelek-a kaj de la ruĝlaga) la vizitantoj povas elekti el inter la ses diverslongecaj kaj diversaj gravit' gradaj ekskursvojoj. La Ruĝlagan parton kaj la novan Vizitanto-centron konstruitan ĉe la enirejo de la groto oni renovigis, kaj inaŭguris en la jaro 2005.

Sur la teritorio de la karsto estas troveblaj pluraj belaj fremdultrafik-signifaj grotoj. Apud la groto Baradla situas la fama Béke (paco) groto, kies karakterizaĵoj estas la kuracefiko, la ruĝaj kaj blankaj stalagmitflagoj, drapiraĵoj kaj ŝtupan basenvicon farantaj blankaj kalkotufodigoj. Apud Jósvalő ĉe la fino de valo Tohonya kaŝiĝas la groto Imre Vass, fama pro sia hidrologia graveco. Ĉefe stalagtitoj kaj pajlogutoŝtonoj karakterizas ĝin, sed grandajn surfacojn kovras multloke gutŝtonŝelo kaj fluo kaj oni trovas ankaŭ kurbajn gutŝtonojn (heliktitojn). En la valo de la rivero Bodva elleviĝanta flanko Estramos troveblas la vidvibrajn kolorajn hava groto Rákóczi, kies senpara formacioriĉeco ravas la vizitanton. Ties brilantaj akvospeguloj donas ne ĉiutagan vidindaĵon.

Ankaŭ la flaŭro kaj faŭno de Aggtelek-a karsto estas unike riĉa. La magia pejzaĝo povas doni surprizojn ĉiusezone al la ekskursantoj. Por prezenti la surfacajn naturajn kaj kulturhistoriajn valoraĵojn oni faras ekologiajn ekskursojn kaj la naturajn kaj arkitekturajn valoraĵojn de vilaĝoj Aggtelek kaj Jósvalfő: oni organizas promenadojn en la vilaĝoj.

Printempe de 2005 : en vilaĝo Jósvalfő estis malfermita la „Kuria” Instrua Centro, kiu donas tutjare variajn programojn por la infanĝardenaj kaj diverssaĝaj lernejaraj infanoj kaj por la familioj. Ankaŭ en la jaro 2006 okazis la pli kaj pli popularaj programoj de la tradicion gardantaj Artaj Tagoj de Aggtelek kaj Jósvalfő La karnavalaj, paskaj, vinrikoltaj aranĝaĵoj, la muzikaj koncertoj en la Muzikhalo de groto Baradla allogas ĉiujare multe da vizitantoj. Dum 2006 estis aranĝita la VI-a Gömör-Torna Festivalo, kiu enhavis ankaŭ la vilaĝtagojn de Aggtelek – Jósvalfő. Tiu estis kompletigita ankaŭ kun translimaj lokoj.

Informojn pri la 2007-jaraj programoj vi povas peti de
Tourinform – Aggtelek 3759 Baradla-oldal 1.

Retadreso: aggtelek@tourinform.hu

Retpaĝo: www.anp.hu

Esperantigis László Pásztor

Memortabulo pri fervojista Eo-kongreso, en la Baradla-groto en Aggtelek
Fotis. Dr-ro Imre Ferenczy

Princz Oszkár

Emlékére

aki 2006-ban lett volna 60 éves

Je memoro de

Oszkár Princz

kiu estintus 60,-jara en 2006

Julianna Vas-Szegedi

La lastaj vortoj

Memore... al mia instruisto Oszkár Princz

Mi malfrue povis ekkoni vin,
vi estis mia kara instruisto,
mia gvidanto en Esperanto.

Do, mi ne renkontis vin antaŭe,
tamen mi diligente lernis de vi,
viaj libroj instruis anstataŭ vi!

Pere de tiuj vi ekŝatigis
al mi la verdan lingvon de l' homaro,
kaj mi volonte iĝis bona lernanto.

Antaŭ unu jaro, mi memoras,
fine okazis la granda evento,
ni renkontiĝis dum ŝtatekzameno.

Gaje salutante vi vokis min,
sed mi ne kredis al miaj okuloj:
vi mem staris tie, mia majstro!

Tiam, je la unua rigardo
komenciĝis la frata amikeco,
kiun mi gardos, ho, en mia koro!

Nun ĉirkaŭbaras la silento min.
Mutaj pensoj... la vortoj silentas,
la vivo iom iĝis seneventa.

Kien vi iris subite?
Ĉu iu atendis vin tie transe?
Ankaŭ ni atendas ĉi tie! Vane...

Jam vi promenas tro fore de ni,
vidante la ĉiellumon, sincere,
vi parolas kun anĝeloj, eterne...

La 13-an de aprilo, 2004.
El la „Brilantaj Steloj 2”/Eldono de Redakcio de Nova Espero Szolnok 2005/

Aforizmák / Aforizmoj

Tisztességesen győzni, csak áldozatok árán lehet!
Al honesta venko oferoj estas bezonataj!

A tolerálás ne tűrés legyen, hanem a mindennel és mindenkivel szembeni kölcsönös megbecsülés és tisztelet!

La toleremo ne estu tolero, sed la reciproka honoro kaj estimo kontraŭ ĉio kaj ĉiu.

Amelyik ember kerül az ésszerűtlen ütközéseket, az nem feltétlenül gyáva, valószínűleg józan gondolkozású.

Kiu homo ne volas senracie puŝiĝi, tiu ne senkondiĉe estas kuraĝa, verŝajne estas pripensemulo!

Kossárik Nándor
Esperantigis László Pásztor

A fiatal König/Király Lajos

Király (König) Lajos (1889-1961)

Halála (1961.január 10-e) előtt néhány hónappal, 1960-ban írta meg e visszaemlékezést eszperantista munkásságáról.

Drága Barátaim!

Arra kértetek, hogy írjak valamit eszperantista pályámról. Szívesen teljesítem kívánságotokat, hiszen mindig örömmel tölt el, ha visszaemlékezem rá. Az az ötven év, amit eszperantistaként éltem meg, felöleli az eszperantó történetének legnagyobb részét, melynek rendkívül változatos időszakai voltak. Reménytelenül csüggedt időszakokat, amikor kis híján sírba szállt a mozgalmunk, örömteli, ragyogó sikerekben gazdag felvirágzások követtek. Boldog vagyok, hogy szerény képességeimmel magam is hozzá tudtam járulni ezekhez a felvirágzásokhoz.

Első, eszperantóhoz kötődő emlékeim egészen az eszperantó hőskoráig visznek. 11-15 éves gimnazista voltam, amikor Szekszárd, szülővárosom és lakóhelyem, bizonyos értelemben a mozgalom központjának számított, hiszen abban az időben itt jelent meg az eszperantista világ egyetlen nyomtatott formátumú fóruma, a „Lingvo Intenacia” (*Nemzetközi Nyelv*), melyet saját kockázatára adott ki a mi dicső Lengyel Pálunk (*Paulo Lengyel*), a kispénzű nyomdatulajdonos, akinek a neve arany betűkkel íratott be az eszperantó történetébe. Az ő fia kedves barátom volt, s tőle hallottam először a mesterséges nyelvről, mely csodálattal töltött el. Abban az időben azonban senkinek sem jutott eszébe, hogy gyermekek is tanulhatnák ezt a nyelvet, s így, miután Lengyel Pál Párizsba emigrált, az eszperantó kitörlődött emlékezetemből és csak hat évvel későbbem talákoztam vele újra. Egyetemista voltam Budapesten akkor. Már lettem a szükséges évfáradó vizsgáimat, túl voltam a kollokviumokon, de mivel még néhány nehezen elérhető professzortól aláírást is kellett szereznem, még nem utazhattam el a városból. Ezekben a napokban történt, hogy meglátogattam egyik kollégám, s az eszperantóról kezdett beszélni. Az én régi emlékeim persze azonnal feléledtek, s nem volt szüksége hosszas gyözködésre ahhoz, hogy érdeklődésemet felkeltse az eszperantó iránt. Három egymást követő délutánt töltöttünk az eszperantóval, pontosabban a kollégám tanított engem. Közben sikerült elintézni egyetemi ügyeinket, s a harmadik napon elbúcsúztunk

egymástól. Ő elutazott egy alföldi falucskába, én pedig, csomagomban a tőle kapott nyelvkönyvvel, a Tátra hegyvonulata alatt elterülő Késmárkra.

Egy hónapi szorgos tanulás után, mely eszperantistákkal való mindennemű érintkezés nélkül zajlott, a véletlen úgy hozta, hogy egy vasúti kupéban összetalálkoztam két fiatal bulgár és egy szerb mérnökkel, akik német egyetemeken folytatott tanulmányaik végeztével éppen hazafelé tartottak. A kalauztól szerettek volna valamiféle tájékoztatást kérni, de hiába próbálkoztak szót érteni velem az anyanyelvükön, majd németül, franciául és angolul is. Kíváncsian figyeltem a fáradozásukat, miközben készen állottam, hogy segítségükre siessék, ha szükséges. Legnagyobb meglepetésemre azonban, a következő pillanatban egyikük ezekkel a szavakkal fordult hozzám: „Beszél eszperantóul?” El tudjátok képzelni mennyire megörültek, meg persze én is, amikor életemben először nem saját magam, hanem más, korábban nem is látott ember kérdésére válaszoltam eszperantóul. Miután tolmácsoltam kérdésüket a kalauznak, társaságukban maradtam, s rendkívül érdekes, örömteli beszélgetésbe merültünk. Elégedett lehettem magammal, mert nagyobb nehézség nélkül megértettem mindent, s magamat is meg tudtam értetni. Ennek a néhány óráig tartó együttlétnek az emlékét egész életemen át megőriztem.

Mindez 1910. nyarán történt. Ezután a tökéletesítés évei következtek. 1913. októberében gimnáziumi tanári állást kaptam Késmárkon. Néhány nappal odaérkezésem után már elkezdtem ismerőseim körében az eszperantó népszerűsítését. Az U.E.A. (Egyetemes Eszperantó Szövetség) megbízottja lettem, s november végén 15 résztvevővel tanfolyamot indítottam. A tanfolyam végeztével csoportot alapítottam, melynek tagjai automatikusan az U.E.A. tagjaivá váltak. Első sikereink közt említhetem, hogy a helyi Idegenforgalmi Iroda hozzájárult, hogy bélyegzőnket szerepeltessük a tájékoztató kiadványaikon azzal a megjegyzéssel, hogy szívesen nyújtunk tájékoztatást a hozzánk fordulóknak.

Az első világháború sajnos véget vetett a szépen alakuló késmárki munkálkodásomnak, mivel be kellett vonulnom katonának, s így a tagság vezető nélkül maradt.

Az eszperantóról azonban még a háborús évek alatt sem feledkeztem meg. 1916-17 telén 8 tisztársam részére tartottam eszperantó tanfolyamot a lövészárkokban. Fájdalom, egyiküket sem láttam már viszont 1917 nyaráig követően.

1917. Húsvétján a már forradalmi hangulatba lendülő orosz csapatok baráti ismerkedést kezdeményeztek, s meghívták a mi katonáinkat egy, a lövészárkok közötti találkozóra. Engedélyt kaptam a parancsnoktól, hogy bizonyos számú fegyvertelen katonát kivigyek, s találkozzunk azonos számú, szintén fegyvertelen orosz katonával, akiket ugyancsak egy tiszt kísért. Megtörtént a találkozás, s az ajándékok kölcsönös átadása után beszélgetni kezdtünk. Én értettem kicsit oroszul, de messze nem tökéletesen. Habár volt velem egy meglehetősen jó tolmács, jobban szerettem volna közvetítő nélkül beszélgetni az orosz főhadnaggyal, aki származása szerint finn volt. Mivel addigra már az eszperantó eléggé elterjedt volt Finnországban, néhány orosz nyelvű mondat után megpróbálkoztam vele, s mindkettőnk örömeire, eszperantó nyelvű választ kaptam. Így jöhetett létre a két hadban álló, de rokon népekből származó tiszt között egy jó óráig tartó kellemes beszélgetés.

Az első világháború után a határok módosulása miatt nem maradhattam tovább Késmárkon; Miskolcra neveztek ki középiskolai tanárnak. Azonnal kapcsolatba léptem az U.E.A. helyi képviselőjével, s rajta keresztül a helybéli eszmetársakkal. 1921. év végére már megalapítottam a Hungarlanda Esperanto-Societo (Magyarországi Eszperantó Társaság)

„Harmonio” nevű csoportját, melynek elnöke lettem. Mi rendeztük meg a IV. Magyarországi Eszperantó Kongresszust több mint 250 résztvevővel 1922. augusztus 26-27 között, mely első volt a világháború után, s melynek elnöke voltam. Későbbben társelnöke voltam az ötödik, valamint elnökhelyettese a hatodik országos kongresszusoknak Pécsen illetve Szombathelyen.

Felejthetetlen emlék számomra az első Világkongresszus melyen jelen lehettem, 1924-ben Bécsben. De a későbbi világkongresszusok, melyeken aktívan részt tudtam venni, szintén nagy örömet okoztak, például az 1927-ben Danzigban (*Gdansk*) megrendezett, amelyre a Miskolci Kereskedelmi- és Iparkamara képviselőjeként volt szerencsém ellátogatni.

1922-től számtalan tanfolyamot vezettem kezdőknek és haladóknak egyaránt. Ezek közül az egyik legemlékezetesebb az 1924-25-ben, a helyi „Reggeli Hírlap” című napilap vasárnapi számaiban megjelent kurzus volt, amelyet két évvel később a „Gyöngyösi Hírlap” is leköszölt. Megemlíteném még azt a tömegkurzust is, amelyet az akkori Nők Népfőiskolája rendezett 1926-27-ben: két osztályban, összesen 250 résztvevővel, akik csaknem teljes létszámban végigtanulták a tanfolyamot.

Az 1922-es országos kongresszus alkalmából „Miskolc kaj ĝia ĉirkaŭaĵo” (*Miskolc és környéke*) címmel útikalauzt szerkesztettem, melyet a kongresszus szervezőbizottsága adott ki. Ezen kívül az évek során több mint 100 újságcikket írtam az eszperantóról, az eszperantóért vagy éppen eszperantó nyelven, melyek részben a mindenkori helyi lapokban, részben a „Hungara Esperantisto”, az „Esperanto Triumfonta” és az „Esperanto” című újságokban jelentek meg, illetve egy hosszabb lélegzetű tanulmányomat a „Kereskedelmi Szakoktatás” című szakfolyóirat közölte.

Tankönyvek hiányában magam írtam tanfolyamaim számára tananyagot, melyet először 1957-ben 200, majd 1958-ban 600 példányban sokszorosítottak a helyi szakkörök. A helyi tanfolyamokon kívül számos más kurzus is használta e könyvecskét országszerte, sőt külföldön is.

Rendeztem még számos, nagy látogatottságnak örvendő kiállítást is. Említésre méltóak ezek közül az 1922-es kongresszus alkalmából rendezett, amelyen több mint 5000 kiállított darab volt, valamint az 1947-es, melyre négyezren voltak kíváncsiak. Jól sikerült az 1957-es kiállítás is.

1923-ban lettem ismét az U.E.A. megbízottja, s azóta is örömmel e tisztséget. Ezen minőségemben számos nagyon érdekes és értékes szolgálatot volt szerencsém ellátni, melyeknek a részletezésére itt nincs lehetőség. Megbízottként a két világháború között évente 15-20 vendéget fogadtam otthonomban az öt kontinens valamennyi szegletéből.

1937-ben a Varsóban megrendezett XXIX. Jubileumi Világkongresszus úttörő munkásságomért kitüntető oklevelet és ezüst csillagot adományozott nekem.

1957-ben én voltam az elnöke az első Észak-magyarországi Eszperantó Találkozónak, s ebből az alkalomból avattam fel a miskolci Eszperantó teret. A harmadik Észak-magyarországi Találkozón 1960-ban pedig szerencsém volt felavatni a Zamenhof utcát Miskolcon, valamint az Eszperantó forrást Lillafüreden. Zamenhof születésének 100. évfordulóján lepleztem le azt a végleges márványtáblát az Eszperantó téren, melyet Miskolc város eszperantistái helyeztek el ide, lecserélvén a tér avatásakor ideiglenesen kihelyezett.

Íme, nagy vonalakban ennyi az én eszperantista életem. Voltak nagyon érdekes részletei, melyekre mindig örömmel emlékezem. Bearanyozták napjaimat, heteimet, hónapjaimat és éveimet. Boldog ember vagyok, mert sorsom lehetővé tette, hogy mindezeket átéljem.

Magyarra fordította: Dr. Vuné Király Ildikó

La juna Ludoviko Király (König)

Király (König) Lajos (1889-1961)

Verkis ĉi tiun suban rememoran biografion pri sia esperantista vivo en 1960, kelkajn monatojn antaŭ sia morto (la 10-an de januaro 1961).

Karegaj Amikoj!

Vi petis min skribi ion pri mia esperantista vivo. Volonte mi plenumas vian deziron, ĉar estas ĉiam ĝoje por mi rememori pri ĝi. La 50 jaroj de mia esperantista vivo koincidas kun la plej granda parto de la historio de Esperanto, kiu havis tre variajn periodojn. Senespere tristajn periodojn, kiam oni preskaŭ vidis la enteriĝon de nia movado, sekvis ĝojplenaj reekfloroj kun brilaj sukcesoj. Mi estas feliĉa, ke ankaŭ mi povis iom kontribui al tiuj florepokoj laŭ miaj modestaj kapabloj.

Miaj unuaj priesperantaj memoroj reetendiĝas ĝis la heroa periodo de Esperanto. Mi estis 11-15 jara gimnaziano, kiam mia naskiĝurbo kaj loĝloko, Szekszárd, estis certasence la centro de nia movado, ĉar tiutempe en Szekszárd aperis la sola presa ligilo de la esperantistaro: „Lingvo Internacia”, eldonita je sia propra risko de nia glora Paulo Lengyel, malriĉa presejposedanto, kies nomo estas poreterne per oraj literoj skribita en la historion de Esperanto. Lia filo estis mia kara amiko, kaj de li mi aŭdis mire pri la artefarita lingvo. Sed tiutempe ankoraŭ al neniu enkapiĝis, ke ankaŭ infanoj lernu tiun lingvon, kaj tiel post la formigrado de Lengyel al Parizo, el mia memoro elvisiĝis Esperanto kaj nur ses jarojn poste mi renkontis denove ĝin. Mi estis universitatano en Budapeŝto. Mi jam absolvis la necesajn jarfinajn ekzamenojn kaj kolokviojn, sed mi devis ankoraŭ akiri la subskribojn de kelkaj malfacile atingeblaj

profesoroj, tial mi ne povis ankoraŭ forlasi la urbon. En tiuj tagoj okazis, ke unu el miaj kolegoj foje vizitis min en mia loĝejo, kaj komencis paroli pri Esperanto. Komprenoble miaj malnovaj memoroj tuj reaperis, kaj mia amiko ne bezonis min longe persvadi por vekti mian interesigon pri Esperanto. Tri sinsekvajn posttagmezojn ni okupis nin, aŭ pli precize, li instruis min. Intertempe ni sukcesis aranĝi niajn universitatajn aferojn, kaj la trian tagon ni adiaŭis nin reciproke. Li vojaĝis al iu ebenaĵa vilaĝo, mi kun la lernolibro donace ricevita de li al urbo Késmárk, situanta sub la Tatra montaro.

Post unumonata diligenta lernado izolite de esperantistoj, hazarde mi renkontiĝis en fervoja kupeo kun du junaj bulgaraj kaj unu serba inĝenieroj rehejmiĝantaj post fino de siaj universitataj studoj en diversaj germanaj altlernejoj. Ili bezonis de la konduktoro ian informon, sed ili vane alparolis lin en siaj gepatraj lingvoj, same ankaŭ germane, france kaj angle. Scivole mi observis ilian penadon preta por helpi ilin en iu lingvo, se necese. Sed je mia plej granda surprizo en la sekva momento unu el ili turnis sin al mi kun la demando: "Ĉu vi parolas Esperanton?" Ĉu vi povas imagi ilian ĝojon, sed ankaŭ la mian, kiam la unuan fojon mi respondis esperantlingve ne al mi mem, sed al neniam antaŭe viditaj personoj. Interpretinte ilian aferon kun la konduktoro mi restis kun ili, kaj komenciĝis tre interesa kaj ĝojplena konversacio inter ni. Mi povis esti kontenta, ĉar sen pli granda malfacilaĵo mi ĉion komprenis kaj mi povis min komprenigi. Nia kelkhora kunestado restas por mi neelviŝebla memoro dum mia tuta vivo.

Tio okazis dum la somero en 1910. Poste sekvis la jaroj de la perfektigo. En oktobro de 1913 mi fariĝis profesoro en Késmárk. Kelkajn tagojn post mia alveno mi komencis propagandi Esperanton inter miaj konatoj. Mi fariĝis delegito de U.E.A. kaj fine de novembro mi komencis kurson por 15 partoprenantoj. Post la kursfino ni fondis grupon, kies membroj ĉiuj fariĝis automate membroj de U.E.A. Nia unua sukceso estis, ke la urba Fremdultrafika Oficejo permesis meti nian grupan stampilon sur ĉiujn ĝiajn afiŝojn kun la indiko, ke ni donos informojn volonte al turnontoj al ni.

Bedaŭrinde la unua mondmilito ĉesigis nian ĵus ekflorintan laboron en Késmárk, ĉar mi devis eksoldatiĝi kaj la anaro restis sen gvidanto.

Mi eĉ dum la militaj jaroj ne forgesis Esperanton. Vintre de 1916-17 mi gvidis kurson en la tranĉeo por 8 oficirkamaradoj, kiujn bedaŭrinde mi neniam plu renkontis de post la somero de 1917.

En la paskaj tagoj de 1917. la jam revoluciemaj rusaj trupoj komencis interamikiĝon kaj invitis niajn soldatojn por renkontiĝi inter la ambaŭ tranĉeoj. Mi ricevis permeson de mia supera komandanto eliri kun certa nombro de senarmaj soldatoj por renkonti samnombrajn senarmajn soldatojn gvidantajn de unu oficiro. La renkonto vere okazis, kaj post interŝanĝo de la reciprokaj donacoj komenciĝis konversacio. Mi iomete komprenis la rusan lingvon, tamen ne perfekte. Kvankam mi havis kun mi sufiĉe kleran interpretiston, tamen mi estus preferinta senpere kontaktiĝi kun la rusa oficiro, laŭ deveno finna supera leŭtenanto. Ĉar tiutempe Esperanto jam estis sufiĉe disvastigata en Finnlando, mi provis post kelkaj frazoj ruslingvaj Esperanton, kaj je nia reciproka ĝojego mi ricevis esperantlingvan respondon. Tiel inter la ambaŭ malamikaj, tamen el parencaj popoloj devenantaj oficiroj efektiviĝis tre amika kaj ĝojplena konversacio dum tuta horo.

Post la unua mondmilito pro la ŝanĝo de la landlimo mi ne plu povis resti en Késmárk, kaj mi estis nomita profesoro en Miskolc. Mi tuj kontaktiĝis kun la loka delegito de U.E.A., kaj pere

de li kun la lokaj samideanoj. Fine de 1921. mi fondis grupon de la Hungarlanda Esperanto-Societo „Harmonio”, kies prezidanto mi fariĝis. Ni aranĝis la IV-an Hungarlandan Esperanto-Kongreson, la unuan post la mondmilito, la 26-27-an de aŭgusto, 1922., kun pli ol 250 partoprenintoj. La prezidanto de la sukcesplena kongreso estis mi. Poste mi estis kunprezidanto de la V-a kaj vicprezidanto de la VI-a landaj kongresoj en Pécs, respektive en Szombathely.

Neforgeseblajn impresojn postlasis en mi mia unua Universala Kongreso en Vieno en 1924. Sed ne malpli grandaj ĝojtagoj estis por mi ankaŭ la pli postaj mondkongresoj, kiujn mi povis aktive partopreni, inter ili en 1927 en Danzig, kiel oficiala reprezentanto de la loka Komerca kaj Industria Ĉambro.

De 1922. mi gvidis grandnombrajn kursojn por komencantoj kaj por progresantoj. La plej elstaraj estis el ili mia kurso aperinta en la dimanĉaj numeroj de la loka tagĵurnalo „Reggeli Hirlap” en 1924-25, kiun du jarojn poste reaperigis la ĵurnalo „Gyöngyösi Hirlap”, kaj mia amaskurso, kiun organizis la tiutempa Popolaltlernejo por Virinoj en Miskolc en la vintro de 1926 al 1927 en du klasoj kun 250 partoprenintoj eltenintaj preskaŭ tutnombro ĝis kursfino.

Okaze de la landa Kongreso en 1922. mi redaktis gvidlibron „Miskolc kaj ĝia cirkaŭaĵo”, kiun eldonis la Organiza Komitato de la Kongreso. Krom ĝi mi verkis dum la jaroj pli ol 100 gazetartikolojn pri-, por- kaj peresperantajn, kiuj aperis parte en la ĉiamaj lokaj ĵurnaloj, parte en la revuoj "Hungara Esperantisto", "Esperanto Triumfonta" kaj "Esperanto", fine iom pli grandan eseon en la „Kereskedelmi Szakoktatás” (Komerca Fakinstruado).

Pro manko de lernolibroj mi verkis lernolibreton por miaj kursoj, kiun la lokaj fakrondoj multobligis unue en 1957 en ducent, poste en 1958 en sescent ekzempleroj. Tiun lernolibron oni uzis krom la lokaj kursoj ankaŭ multaj aliaj kursoj dise en la lando kaj eĉ en eksterlando. Mi aranĝis ankaŭ kelkajn bone vizititajn ekspoziciojn. Menciindaj estas el ili tiu dum la Kongreso en 1922, kiu enhavis pli ol 5000 pecojn da ekspoziciaĵoj, la ekspozicion en 1947 vizitis pli ol 4000 personoj. Ankaŭ la ekspozicio en 1957 estis bonsukcesa

En 1923. mi fariĝis delegito de U.E.A. kaj de tiu tempo mi estas konstanta delegito. En tiu kvalito mi faris multajn tre interesajn kaj valorajn servojn, kiujn priskribi ne estas eble ĉi tie. En tiu kvalito mi havis inter la ambaŭ mondmilitoj ĉiujare 15-20 eksterlandajn gastojn el ĉiuj partoj de la kvin kontinentoj.

La XXIX-a jubilea Universala Kongreso en Varsovio en 1937 distingis min per diplomo kaj arĝenta stelo pro miaj pioniraj laboroj por Esperanto. En 1957 mi estis prezidanto de la I-a Nordhungarlanda Esperanto Renkontiĝo. Tiam mi inaŭguris la Esperanto-placon en Miskolc. Dum la 3-a Nordhungarlanda Renkonto en 1960 mi havis la honoron inaŭguri la Zamenhof-straton kaj la Esperanto-fonton en Miskolc. Je la centjara datreveno de la naskiĝo de Zamenhof mi senvaligis la definitivan marmoran tabulon sur la Esperanto-placo, per kiu la miskolca samideanaro anstataŭis la provizoran tabulon, kiun ni metis tie dum la inaŭguro de la placo.

Jen la skizo de mia esperantista vivo. Ĝi havis tre interesajn detalojn, pri kiuj mi ĉiam plezure rememoras. Miajn tagojn, semajnojn, monatojn kaj jarojn ili igis sunbrilaj. Mi estas feliĉa, ke mia sorto permesis al mi travivi ilin.

Lajos (Kőnig) Király

Király (König) Lajos

Nyelvtanulás és az eszperantó

Régi megállapítás, hogy mindenki annyi emberrel ér fel, ahány nyelvet beszél. Esszerint mindenkinek arra kell törekednie, hogy nyelvismereteit minél nagyobb mértékben bővítse. Kétszeresen szükséges ez kis nemzetek tagjainál és még fokozottabban nekünk magyaroknak, akiknek a nyelve már alapjaiban is teljesen eltér a minket körülvevő vagy a világforgalomban már nagyobb jelentőséghez jutott nyelvektől. Arra a kérdésre azonban, hogy a sok közül melyiket tanuljuk meg, nem könnyű a felelet. Az ideális állapot az volna, ha minden embert egyformán meg tudnánk érteni. De, hát az emberi teljesítő képesség igen szűk korlátok közé van szorítva, attól pedig még igen messze vagyunk, hogy egyetlen közös nyelv elegendő segédeszköz legyen a népek közötti érintkezésre. Így aztán a megtanulandó nyelv vagy nyelvek kiválasztása sok mindenféle szempont alapján kell, hogy történjék. Ha valaki speciálisan egy bizonyos nemzet irodalmát, népét vagy viszonyait kívánja tanulmány tárgyává tenni, az előtt nem lehet kétség e tekintetben. Az átlagember előtt nem ilyen egészen különleges cél lebeg, ezért neki arra kell törekednie, hogy minél kevesebb anyagi áldozattal, a lehető legkisebb energia felhasználással olyan nyelvet sajátítson el, amelynek minél sokoldalúbban veheti hasznát. A nélkül, hogybármilyen más nyelv fontosságát vagy értékét kétségbe vonni vagy kisebbíteni akarnám, az eszperantót tartom legalkalmasabbnak arra, hogy minden embernek első idegen nyelve legyen.

Mikor ezt a kijelentést teszem, szinte hallom már a kérdést, hogy hány ember beszél az eszperantót, mert a legtöbb ember a világnyelvek gyakorlati értékét, az őket beszélő emberek sokmilliószámával szokta mérni. Az eszperantóul beszélők számáról ezideig még nincsenek népszámláláson alapuló statisztikai adataink, de ha a gyakorlati használhatóság tisztán a számokon fordulna meg, egészen bizonyos, hogy az eszperantó alul maradna. A tények azonban mást bizonyítanak. Az angol nyelvre biztosan támaszkodhatunk a britt birodalomban és az Északamerikai Egyesült Államokban, a franciára Franciaországban és gyarmataiban, a németre Németországban, Ausztriában és Svájc egy részében stb. A többi országokban, ha sokan beszélnek is ezeket, nem lehetünk biztosak a felől, hogy nyelvismeretünkkel célt érünk-e, mert a véletlentől függ, hogy találunk-e olyan embert, akivel megértjük egymást. Ezzel szemben az eszperantisták száma bár jelenleg még a legtöbb országban kisebb, mint a többi idegen nyelvet beszélőké, szervezettségük mégis lehetővé teszi, hogy mindenütt nem csupán a szükséges felvilágosításokat és útmutatásokat szerezhessük meg, hanem minden valamire való helyen teljes biztonsággal számíthatunk a legszeretetteljesebb baráti fogadtatásra is. Ennek az igazi jelentőségét csak az tudja kellően értékelni, aki tapasztalta már, hogy idegen népek ismeretlen szokásai és viszonyai között mily jól esik egy-egy önzetlen barátira akadni. És ez vonatkozik nem csak a személyes, hanem a levélbeli érintkezésre is.

Sok ember nyelvtanumánya akadt már meg és kimondhatatlanul sok munka volt már hiába való a különböző nyelvek logikátlanul felépített grammatikája miatt. Aki pedig eredménnyel tanult meg egy nyelvet, ha csak nincs különleges nyelvtelhetséggel megáldva, tapasztalatból tudja, mily hatalmas munka árán ért cél. Az eszperantó műnyelv, amelynek

megteremtésénél éppen az volt a legfőbb szempont, hogy ezeket a nehézségeket a lehetőségig kiküszöböljék. Ez teljes mértékig sikerült is. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezt a nyelvet tanul elsajátítani, de mindenesetre jelenti azt, hogy az eszperantóban igen rövid idő alatt és alig észrevehető munka árán érhetjük el azt az eredményt, amihez más nyelvek tanulásánál csak évek kitartó. Fáradságot nem ismerő, munkájával juthat el az átlagember. Nem meggondolni való dolog-e ez, különösen ha még azt is hozzá vesszük, hogy ilyen müdon nemcsak egy használható segédeszközre tett szert aqki ezt megtanulta, hanem nyelvtelhetségét is olyan mértékben fejlesztette, hogy ha további nyelvek megtanulására határozza el magát, ezekben a tanulmányaiban is állandóan nagy hasznára lesz.

Végre még csak egy szempontra akarok rámutatni. Amikor egy magyar ember megtanulja például a francia nyelvet, öntudatlanul is a francia nézet erősödik meg a saját Nemzete rovására, mert saját energiáját hasznosabb cél helyett arra használja el, hogy megtanulja azt az idegen nyelvet, mialatt a francia ugyanannyi energiát fordíthat saját nemzete anyagi és szellemi kultúrájának és jólétének emelésére. Ha én kénytelen vagyok valakivel az ő anyanyelvén beszélni, mindig úgy érzem magam, mint akire a másik fél erővel kényszerítette rá az ő abbeli akaratát, hogy alárendeljem magamat és nemzetemet az ő és az ő nemzete akaratának. Elnyomottnak érzem magam. De amikor egy semleges harmadik nyelven beszélhetek azzal a franciával, akkor minden tekintetben egyenrangú félnek tudom magamat vee és ez a tudat mindig felemelő. Az eszperantó pedig az a nyelv, amely bármely nép gyermekei közt mindig semleges érintkezési eszköz lesz, amelynek használata mindig önbizalommal tölthet el bennünket.

König Lajos
Magyar Jövő c. lap 1930. évi szeptember 26-i számából

Lingvolernado kaj Esperanto

Malnova estas la konstato, ke ĉiu homo valoras tiom da homo, kiom da lingvo parolas. Laŭ ĉi tiu oni devas klopodi larĝigi siajn lingvokonojn. Ĉi tio estas bezonata eĉ duoble ĉe membroj de tiaj nacioj kiaj estas ni, hungaroj. La lingvo de la hungaroj fundamente distingiĝas de la pli grandaj kaj gravaj lingvoj. Kiun lingvon ni ellernu? Je ĉi tiu demando la respondo ne estas facila. La ideala stato estus, ke ni povus kompreni ĉiun homon same bone.. Sed la homa laborkapablo estas limigita; tamen tio estas la fora celo, ke unusola komuna helplingvo sufiĉos por la interpopola komunikado. Ĝis tiam la elekto de la alproprigendaj lingvoj devas okazi laŭ multspecaj vidpunktoj. Se iu volas studi speciale literaturon, popolon, aŭ interrilatojn de iu certa nacio, por tiu dubo ne povas ekzisti koncerne al tio. La ordinara homo ĝenerale ne havas tian tute specialan celon, do li devas klopodi, per la plej malmulto de energiuzo, pli malmultekoste ellerni tiun lingvon, kiun li povas utiligi multflanke. Sen pridubi aŭ plimalgrandigi la gravecon de iu ajn lingvo, mi taksas Esperanton plej taŭga por esti la unua fremda lingvo de ĉiuj homoj.

Kiam mi ĉi tion deklaras, mi aŭdas jam la demandon : kiom de homoj parolas Esperanton? Ĉar multaj homoj kutimas mezuri la efikecon de la mondlingvoj, laŭ la multmiliono nombro de ties parolantoj. Pri la nombro de Esperanton parolantoj ni ne havas statistikajn indikojn, sed se la praktikan utilecon ni mezurus nur per la nombro de parolantoj, tiam Esperanto certe malgajnus.

Sed la faktoj pruvas alion. Al la angla lingvo ni certe povus apogi sin en la brita imperio kaj en Usono; al la franca lingvo en Francio kaj ĝiaj kolonioj; al la germana lingvo en Germanio, Aŭstrio kaj en iu parto de Svisio, ktp. En la ceteraj landoj, kvankam ĉi tiujn multaj homoj parolas, ne estas verŝajna, ke nia lingvo-kono havos sukceson, ĉar ĝi dependas de la hazardo, ke ni trovos tiun homon, kun kiu ni komprenas unu la alian. Male, kvankam la nombro de esperantistoj estas malpli granda, ol tiu de parolantoj de la aliaj fremdlingvoj, tamen ĝia organizeteco ebligas, ke ĉie ni povu akiri ne nur la necesajn informojn, sed sur ĉiu konvena loko ni ricevu ankaŭ la plej karan bonvenigon. Ĉi ties signifon nur tiu povas taksi, kiu jam spertis, ke inter ne konataj kutimoj kaj interrilatoj de fremdaj popoloj bona estas senti helpon de iu malegoisma amiko. Ĉi tio koncernas ne nur la personajn, sed ankaŭ la korespondajn interrilatojn. La lingvistado de multaj homoj ĉesis jam, kaj multe da laboro iĝis vana pro senlogike konstruita gramatiko de la diversaj lingvoj. Kiu ellernis iun lingvon sukcese kaj ne havas specialan lingvokapablon, tiu scias el sperto, ke li atingis la celon pere de grandega laboro. Esperanto estas artefarita lingvo, ĉe ties kreo la plej ĉefa vidpunkto estis forigi tiujn malfacilaĵojn Tio ĉi tute sukcesis. Sed ĉi tio ne signifas ke en Esperanto ni povus atingi tiun rezulton dum mallonga tempo kaj pere de malmultaj energioj, kiun la ordinara homo atingas pere de longa, laciga laboro.

Ĉu tio ĉi ne estas pensienda afero, ke la homo akiris ne nur uzeblan helpilon, sed li evoluigis sian lingvokapablon tiel, ke li decidis ellernadon de aliaj lingvoj, kaj en ĉi tiuj ĝi estos bona helpo.

Fine mi volas klarigi ankoraŭ unu vidpunkton Kiam iu hungaro ellernas ekz. la francan lingvon, ankaŭ senkonscie fortigas la francan popolon kontraŭ sia propra nacio, ĉar sian energion uzas anstataŭ pli utila celo por ellerni la fremdan lingvon, dume la franco la saman energion povas uzi por dsvolvi la kulturon, ekonomion de sia propra nacio. Se mi estas devigata paroladi kun iu en lia/ŝia patra lingvo, mi sentas kvazaŭ tiu alia persono devigis sian volon, ke mi, mia nacio estas subordigita al la sia. Sed kiam mi povas parol en neŭtrala lingvo kun tiu franco, tiam mi sentas sin mem samranga kun li.

Esperanto estas tiu lingvo, kiu inter homoj de kiu ajn popolo estos ĉiam neŭtrala komunikilo, kies uzo plenigas nin per memfido.

Ludoviko Kőnig - loka gazeto „Magyar Jövő”, numero de la 26-an de septembro 1930.
Esperantigis László Pásztor

A csavargó kecske

Egy dunántúli város mellett történt az eset, melyről a rádióműsorból értesültem.

Pécsen, valahol erdőközélen élt egy ember, aki két kecske boldog tulajdonosa volt. Erzsike kecske egy kissé ravasz-kásan élte világát. Amikor a gazdája elment dolgozni, ő is szedte a sátorfáját.

Mert, bizony sokkal finomabb a szabadon elfogyasztott fű, mint a kertben vagy ólban elé tett ennivaló. Ott csak enni kell, de az erdőben nem csak így egyszerűen eszik, hanem lábujjhegyre állva, nyakát nyújtogatva kell elérni az eleséget. Az Isten szabad ege alatt bekebelezett fűnél, falevélnél nincs jobb.

Egyszer aztán, megtörtént a baj.

Amikor Erzsike kecske éppen haza akart térni a kertbe ahol élt, nem tudta a kertkaput kinyitni, a riglit hiába bökölte az orrával és a szarvával.

Mit volt mit tenni, kint maradt. A sűrűben talált egy alacsony fákal, bokrokkal körülvett tisztást. Tépdelte egy kevés falevelet, majd leheveredett, álomba merült.

Az éj hamar eljött. A kecsketulajdonos mindenhol kereste a tulajdonát, de hiába. Szólt a vadászoknak is. Azok sem találták.

Négy év múlva egy erdész, amikor a vadetetőbe az erdei állatoknak almát szórt ki, felfigyelt egy fehér kecskére, mely az erdőből a rétre futott ki. Szólt a kollégáinak.

Azok emlékeztek az elveszett jószágára. Szóltak a tulajdonosnak, hogy a kecske megvan.

És, amikor megtalálták az Erzsit, csodát láthattak.

Ők nem csak a kecskét találták meg, hanem egy egész kecskenyájra leltek.

Pásztor Lászlóné

La vaganta kaprino

Apud transdanubia urbo okazis la evento, kies historion pri la kaprino en radioprogramo mi aŭdis. Sur la arbara rando de sudhungaria urbo Pécs, vivis metiisto, kiu estis ĝoja posedanto de du kaproj.

Elizabeta la kaprino estis iomete ruza. Kiam a posedanto foriris labori, ankaŭ ŝi foriris el la ĝardeno, kie vivis kune kun sia paro, la nigra kapro. Elizabeta kaprino sciis pli bongusta estas la ekstere manĝita herbo, arbedfolio, ol la herbaĵo metita antaŭ ŝin en la ĝardeno, staletoj, en la mallibereco. En la ĝardeno ili devas nur manĝi. Sed en la arbaro la nutraĵon la kaprino ne simple povas manĝi. La deziratan delikataĵon la kaprino povas atingi. nur etendiĝante de piedpintoj, aŭ kolon streĉite. Nenio estas pli bona, ol manĝi herbon kaj foliojn sub la libera ĉielo.

Okazis foje, kiam la kaprino volis hejmeniri, ne povis reiri en la ĝardenon, ĉar la rigliligitan pordon ŝi ne povis malfermi.

Do, kion fari? Ŝi restis ekstere kaj foriris al la arbaro. En la densejo Elizabeta kaprino trovis herbejon ĉirkaŭbaritan de malaltaj arboj kaj arbustoj. La kaprino manĝis iom da herbo, poste kuŝiĝis kaj falis en sonĝon. Baldaŭ venis la nokto.

La kaprinhavanto ĉie serĉis Elizabetan, sed sensukcese. Ankaŭ la ĉasistoj serĉis la kaprinon, sed vane; ili ne trovis ŝin.

Post kvar jaroj kiam iu arbaristo demetis pomojn por la arbaraj bestoj sur la manĝigejon, li mire vidis, ke ia blanka kaprino elkuras el la arbaro al la kampo. Li tuj sciigis liajn kolegojn. Tiuj rememoris pri la perdiĝinta animalo kaj sciigis la kaprinhavanton, ke iu vidis la kaprinon.

Kiam ili kune ektrovis la kaprinon, vidis miraklon.

Ili trovis ne nur la kaprinon, sed tutan gregon de gekaproj.

Adrienne, s-rino Pásztor

Grego de gekaproj

Viccek / Šercoj

Az alagút

Két részeg utazik a vonaton. Innának még, de a mozgóárúsnál csak ásványvíz kapható. Kénytelenek venni egy üveggel. Egyikük nagyot húz az italból. Ebben a pillanatban a vonat egy alagútba ér.

- Na milyen? – kérdi a társa.-
- Nehogy igyál belőle! Én már megvakultam.
-

La tunelo

Du ebruoj vojaĝas en vagonaro. Ili dezirus drinki plu, sed en la bufedo aĉetebblas nur mineralakvo. Ili devas aĉeti unu botelon da tio. Unu el ili ekdrinkas glutegon el la drinkaĵo kaj subite la vagonaro kuras en tunelon.

- Nu, kia ĝi estas? – demandas lia kunulo.
- Ne drinku el ĝi! Mi jam blindiĝis.

Szembetegség

- Kálmán, miért sántikálsz?
- Mert rövidlátó vagyok.
- Ugyan ne viccelj, a rövidlátástól még senki sem sántít!

- Márpedig így van. Tegnap este a kocsmában rosszul láttam és egy olyan pasasba kötöttem bele, aki sokkal erősebb volt

Pásztor László

Okulmalsano

- Kial lamadas vi Kolomano?
- Ĉar mi estas miopa.
- Eĥ ne ŝercu, neniŭ lamas pro miopo!
- Sed, ĉi tio estas vere tiel!
Hierau vespere en la drinkejo mi vidis malbone kaj provokis iun ulon, kiu estis multe pli forta ol mi.

László Pásztor

Zámenhof születésnapja - emléktábla avatás

Dr. Zámenhof Lajos Lázár születésnapjának 2006. december 16-i budapesti (a MESZ-nél) megünneplése után 2006. december 17-én volt a miskolci „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör által felújított Zámenhof emléktábla avatása.

Az ünnepség az Eszperantó himnusszal kezdődött 10 órakor, majd Pásztor László ünnepi beszéde következett, amelyben méltatta Zámenhof Lajos Lázár érdemeit, munkásságát.

A mester születésnapja alkalmából Pásztor László megemlékezett annak humanizmusáról.

Ezután Pásztor Lászlóné elszavalta a „Zöld ország” c. verset, Babits Mihály „Fekete ország” c. versének változatát Dr. Dudich Endrétől.

Az ünnepség azzal fejeződött be, hogy a résztvevők (10 fő) kellemes karácsonyt és boldog új évet kívántak egymásnak.

Az emléktábla-avatás

Naskiĝtago de Zamenhof – inaŭguro de memortabulo

Post la budapeŝta festo de la naskiĝtago de L. L. Zamenhof organizita de HEA la 16-an de decembro 2006, en Miskolc la 17-an de decembro 2006 okazis la inaŭguro de la Zamenhof memortabulo rekonstruigita de la miskolca Esperanto-Amika Rondo „Király Lajos”.

La festo komenciĝis je la 10-a horo aŭskultante la himnon de Esperanto Poste László Pásztor en sia festparolo honoris la meritojn kaj la vivoverkon de L.L. Zamenhof.

Okaze de la naskiĝtago de la Majstro, samideano Pásztor rememoris pri ties humanismo.

Post tio Adrienne, s-rino Pásztor deklamis la poemon „Verda lando” de Endre Dudich, kio estas parafrazo de la poemo „Nigra lando” (Fekete ország) de la hungara poeto Mihály Babits. Fine de la festo la partoprenantoj (10 personoj) deziris unu al la aliaj agrablan kristnaskon kaj feliĉan novan jaron por 2007.

Memortabulo-inaŭguro

Évforduló

Babits Mihály (Szekszárdon született 1883. november 26-án. 65 éve, Budapesten halt meg gégerákban 1941. december 25-én) költő, író, irodalomtörténész, műfordító volt. A XX. századi magyar irodalom jelentős alakja volt. Alkotásaiból eszperantó nyelvre Dr. Kalocsay Kálmán és Dr. Dudich Endre fordított le több verset.

Datreveno

Mihály Babits naskiĝis en la urbo Szekszárd /Seksard/ la 26-an de novembro 1883. Li mortis en Budapeŝto antaŭ 65 jaroj, la 25-an de decembro 1941, pro laringa karcinomo. Li estis poeto, verkisto, beletrohistoriisto, arttaradukisto. Li estis grandsignifa personaĵo de la 20-a jarcenta hungara literaturo. El lia verkaro D-ro Kolomano Kalocsay kaj D-ro Andreo Dudich esperantigis plurajn poemojn.

Most Dr. Dudich Endre eszperantó fordításában is élvezhetik Babits Mihály: „Zsoltár férfihangra” c. költeményét.

Nun, vi povos ĝui ankaŭ esperantigite la poemon „Psalmo por vira voĉo” de Mihály Babits, esperantigite de D-ro Endre Dudich:

Babits Mihály

Zsoltár férfihangra

Consolatio mystica

Tudod, hogy érted történnek mindenek – mit búsulsz?
A csillagok örök forgása néked forog
és hozzád szól, rád tartozik, érted van minden dolog
a te bűnös lelkedért.

Ó hidd el nékem, benned a Cél és nálad a Kulcs
Madárka tolla se hull ki, --ég se zeng, --föld se remeg,
hogy az Isten rád ne gondolna. Az Istent sem értheti meg,
aki téged meg nem ért.

Mert kedvedért alkotott mennyet és földet és tengereket,
hogy benned teljesedjenek; - s korok történetét
szerezte meséskönyvedül, --s napba mártotta ecsetét,
hogy kifesse lelkedet.

Kinek színezte a hajnalt, az alkonyt, az emberek arcát? Mind teneked!
És kinek kevert sorsokat és örömet és bánatot,
hogy gazdag legyen a lelked? És kinek adott
annyi bús szerelmeket,

szerelmek bűnét és gyászát? S hogy bűn és gyász egysúlyú legyen,
eleve elosztott számodra szépen derút és borút,
sorsot és véletlent, világ nyomorát, inséget, háborút,
mindent a lelkedre mért

öltöny gyanánt: úgy van! Eónok zúgtak, tengerek száradtak, hogy a lelked: legyen
császárok vétkeztek, seregek törtek, hogy megkapd azt a bút,
amit meg kellett kapnod, és világok vihara fűtt
a te bűnös lelkedért!

Mert ne gondold hogy annyi vagy, amennyi látszol magadnak,
mert mint látásodból kinőtt szemed és homlokod, úgy nagyobb
részed énedből, s nem ismered föl sorsod és csillagod
tükörében magadat,

És nem sejtetd hogy véletleneid belőled fakadnak,
és nem tudod hogy messze Napokban tennen erőd
ráng és a planéták félrehajlítják pályád előtt
az adamant rudakat

Babits Mihály

Psalmo por vira voĉo

Consolatio mystica

Vi scias ke ĉio okazas por vi – kial vi malĝojas?
Por vi la steloj eterne rondiras
kaj ĉio al vi parolas, vin koncernas, por vi ekzistas,
por via pekinta animo.

Ho kedu al mi, en vi estas la Celo, ĉe vi la Ŝlosilo.
Plumet' ne perdiĝas, ĉielo ne tondras, la tero ne tremas
sen Dio pensanta pri vi; Dion ja neniuj komprenas,
kiu vin ne komprenas.

Ĉar por vi kreis Li ĉielon, teron kaj maron,
ke ili pleniĝu en vi, -- kiel fabellibron
li donacis la mondhistorion, - kaj sian penikon
Li sun-plenigis, por pentri vian animon.

Por kiu li farbis la aŭroron, la krepuskon, la vangojn de homoj? Ĉion-ĉi por vi!
Por kiu li miksis sorton el ĝojo kaj ĉagreno,
ke via animo estu riĉa? Kaj al kiu Li donis
tiom da trista amoro,

pekon kaj funebrojn de amoroj? Kaj ke peko kaj funebro estu ekvilibrigaj,
zorge dosigis por vi bonon kaj malbonon,
destinon kaj hazardon, prosperon, mizeron kaj militon,
ĉion tajlitan je mezuro

de via animo: jes! Eonoj pasis, maroj sekiĝis, por ke via animo estu:
reĝoj pekis, armeoj pereis, por ke vi ricevu la ĉagrenon
kion vi devis ricevi, kaj tempestoj turglobaj blovis
por via animo!

Ĉar ne kedu, ke vi estas tiom, kiom vi ŝajnas al si mem,
ĉar kiel el via vido kreskis viaj okuloj kaj frunto,
tiel kreskis via pli granda parto el via Ego,
kaj en la spegulo de viaj sorto kaj stelo
vi ne rekonas vin mem,

kaj vi ne konjektas, ke viaj hazardoj fontas el vi,
kaj vi ignoras, ke en foraj sunoj via propra forto
agas, kaj la planedoj flankenŝovas antaŭ vi
la barierojn diamantajn.

Tradukis *D-ro Endre Dudich*, en 2005

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://kiralylajos.extra.hu>